

Uppländska ortnamn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* med personnamnsförleder

Av Mats Wahlberg

Namn och bygd 106 (2018), XX–XX.

Mats Wahlberg, Institute for Language and Folklore, Uppsala: Uppländska ortnamn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* med personnamnsförleder

Abstract

Vår kännedom om medeltidens personnamnsskick i Sverige är god. Men de personer som framträder i källmaterialet utgör naturligtvis bara en liten del av dem som levde under medeltiden. En undersökning av personnamnsförleder i ortnamn bildade under medeltiden, här namn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* i Uppland, kan ge viktig kompletterande information. I 333 påträffade ortnamn med dessa efterleder har sammanlagt 184 olika personnamn kunnat påvisas (förmodade binamn ej medtagna). Flera personnamn som är dåligt eller inte alls företrädda i övrigt medeltida källmaterial från Uppland eller övriga Sverige har härigenom kunnat beläggas.

Keywords: onomastics, medieval personal names, medieval place-names, Uppland.

1. Inledning

Genom de rika samlingarna av medeltida svenska personnamn (främst SMPs) är vår kännedom om medeltidens personnamnsskick god. Men de personer som framträder i källmaterialet utgör naturligtvis bara en mycket liten del av de människor som levde under medeltiden. Personnamnsförleder i ortnamn bildade under medeltiden kan därvid ge viktig kompletterande information. Syftet med denna uppsats är att öka kunskapen om det medeltida personnamnsskicket i Uppland genom en undersökning av ortnamn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh*, vilkas förleder innehåller personnamn, som i SMP och SMPs är upptagna som huvudnamn, finns belagda i runsvenskan (NRL) eller med någorlunda säkerhet har kunnat rekonstrueras av förf.

I Uppland finns ett stort antal namn på *-bodha*, merparten i de norra delarna av landskapet (Rahmqvist 1996 s. 82 f.). Efterleden, s.k. ortnamnspluralis av fsv. *bodh*, åsyftar enligt allmän mening ursprungligen olika slags tillfälliga bodar, sannolikt oftast avsedda för förvaring av hö vid slättermarker, kanske också för övernattningsbruk. Områdena kring sådana bodar har sedan ofta odlats upp och fått fast bebyggelse. I de äldsta jordeböckerna, och fortfarande i dag, finns emellertid också obebyggda ängar och utjordar med namn på ursprungligt *-bodha*. Två huvudområden för namnen kan urskiljas,

dels skogsbygderna i nordöstra Skåne, Blekinge, Småland, Västergötland och Östergötland, dels skogsbygderna i Västmanland, Uppland, Dalarna, Gästrikland och Hälsingland. Även andra slags bodar kan åsyftas, t.ex. fiskobodar, som i *Falsterbo* i Skåne, och, i Dalarna och Norrland, fåbodars. Namntypen anses höra medeltiden till. Om några namn kan gå tillbaka till vikingatiden är ovisst, om än inte uteslutet. Från senare delen av medeltiden, när många bebyggelser med namn på *-bodha* hade etablerats, kunde även nybyggen och avsöndringar direkt få sådana namn utan att ha föregåtts av tillfällig bodbebyggelse. Efterleden har småningom, under 1500-talet, oftast slipats ner till *-bo*, in i vår tid i bruk som en allmänt bebyggelsebetecknande efterled.¹ (SOL s. 41 f. och där anf. litt., Rahmqvist 1996 s. 82 ff., Mats Wahlberg i SOVm 5:1 s. 17 ff.)

Namnens förleder är mycket ofta personbetecknande (personnamn och yrkesbeteckningar). Av de många namnen på *-bodha* i Våla härad i nordvästra Uppland utgör dessa hela 76 % (Mats Wahlberg i SOVm 5:1 s. 19 f.). Sigurd Rahmqvist (1996 s. 85) har påpekat att uppländska *-bodha*-namn med personnamn i förleden till övervägande del avser bebyggelser av skattenatur, medan namn med förleder som innehåller yrkesbeteckningar eller syftar på naturföreteelser i stället oftast avser avgärdatorp under medeltida huvudgårdar. Det är rimligt att tänka sig att de i förlederna åsyftade personerna i de flesta fall var de första bebyggarna på platsen eller de som först nyttjade marken. Eftersom det finns flera exempel på att *-bodha*-namn med personnamn i förleden ursprungligen varit osammansatta, är det emellertid också möjligt att en senare brukare avses. I några fall synes de personer som åsyftas i förlederna kunna identifieras. Se om detta mer i avsnitt 4.

Flera namn på *-bodha* uppträder i källorna också med efterleden *-bol*, innehållande fsv. *bol* 'boning; gård; nybygge; jordegendom av visst mått'. En ursprunglig efterled *-bodha* kan ha bytts ut mot *-bol* och vice versa, och någon gång växlar *-bodha* och *-bol*, innan bruket stabiliseras. Det kan därför i vissa fall vara svårt att avgöra vilken den ursprungliga efterleden är, särskilt som flera av namnen uppträder först i 1500-talets jordeböcker. Om en sådan växling återspeglar det muntliga namnbruket i lokalsamhället eller endast beror på osäkerhet hos skrivarna är ovisst. Bebyggelser med namn på *-bodha* och *-bol* har ofta ett bebyggelsegeografiskt liknande läge i utkanten av centralbyg-

¹ De äldsta jordeböckerna från 1540-talet skriver ofta *-bo*, vilket rimligen avspeglar uttalet. En konservativ skrivtradition gör dock att namnen senare inte sällan skrivs *-bod(h)a*, *-bode*, *-bod(h)* e.d. Så t.ex. för *Järlebo* i Harbo, Våla härad (Jerlebo 1544, Jerleboda 1549–51, Järleboda 1590, Järleboo 1680 OAUj, SOVm 5:1 s. 45). Ungefär samma mönster som *Järlebo* uppvisar också flera andra *bodha*-namn i Våla härad, t.ex. *Karbo*, *Käbbo* och *Domarbo*, vilket kan tyda på att jordeboksskrivaren generellt har bestämt sig för en uttalsenlig form eller en äldre form av namnen på *-bodha*. I jordeboken 1680 skrivs i det närmaste konsekvent *-boo* för alla *bodha*-namn i häradet. (SOVm 5:1 s. 45, 46, 49, 69, passim.)

derna, och kanske har de båda namntyperna legat nära varandra i det allmänna medvetandet, också rent ljudmässigt, sedan *-bodha* slipats ner till *-bo*. Mot bakgrund av detta har också namn på *-bol* med personnamnsförled tagits med i undersökningen. Bebyggelsenamn på *-bol* är spridda i västra Götaland och Värmland men uppträder också i Södermanland och Uppland. Innebörden av namnelementet, som liksom *-bodha* har medeltida ursprung, är väl i allmänhet 'boplats, gård, nybygge', men vissa namn, framför allt i Skåne och Småland, har ett ägobetecknande ursprung med innebörden 'nyodling, äng'. Förlederna innehåller ofta djurbeteckningar, men också personnamn och andra personbeteckningar förekommer. (SOL s. 43.) I en del namn på *-bol* har en sammanblandning ägt rum med *bordh* 'jord anslagen för visst underhåll (t.ex. av präst eller kyrka)', detta på grund av övergången av fsv. *rdh* till supradentalt (»tjockt») *l*. Därför har också de fåtaliga personnamnsinledda namnen med äldsta belägg på *-bordh* tagits med i undersökningen, nämligen **Annebordh* (Anna), **Ingefridhabordh* (Ingefridh), *Mariebol* (Maria), *Fastbol* i Skäifthammar (Faste), **Hakonabordh* (Hakon), *Labole* (Laghe), **Markusbordh* (Markus) och *Vibbleboda* (Vibiorn). I ett av dessa namn, **Ingefridhabordh* (Ingefridh), som avser en säkert sällan omtalad utjord, visar beläggserien, som avslutas 1612, *-bordh* > *-bodh* > *-bol* > *-myra*.²

I ett par namn, *Håcksby* (Hakon) och *Skälby* (Skalle), har *-bodha* ersatts av *-by*. **Laurensbodha* (Laurens) uppträder 1457 med efterleden *-bodha* och 1515 med efterleden *-torp* (senare belägg saknas). I två namn på *-bol*, *Krogssbol* (Krok) och *Vitsbol* (Hvit), har de äldsta beläggen efterleden *-torp*, men dessa belägg är osäkert identifierade.

Eftersom endast en del av namnen på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* ingår i undersökningen, om än säkert en ganska stor del, kan inga generella slutsatser dras om bebyggelsehistoriskt ursprung, utveckling och geografisk spridning (varom för namnen på *-bodha* se Hedblom 1958 s. 57 ff., 1985, Rahmqvist 1996 s. 82 ff.). Dock kan personnamnsförlederna i vissa fall ge indikationer om namntypens ålder, varom se avsnitt 4. Av de här behandlade namnen har

² Eftersom namnförteckningen i avsnitt 2 är uppställd efter de i förlederna ingående personnamnen, anges fortsättningsvis inom parentes efter anförda bebyggelsenamn det personnamn som ingår i förleden, när ett ortnamns utveckling kommenteras. För källhänvisningar till anförda ortnamnsbelägg hänvisas till namnförteckningen.

Övergång *-bodha* > *-bol*: *Bennikebol* (Beneke), *Borstbol* (Birgher), *Fastbol* i Järfälla (Faste), *Husbol* (*Hvitbiorn), *Knutsbol* (Knut), *Kågarbol* (Kofre), *Kullbol* i Vendel (Kulle) och *Ragvaldsbol* (Ragnvald).

Övergång *-bol* > *-bodha*: *Baggbo* (Bagge), *Gunnarsbo* (Gunhild), *Harsbo* (Harald), *Tolboda* (Thordh), *Åsmundbo* (Asmund).

För *Kårbo* i Hällnäs (Kare) visar beläggserien *-bode* > *-boll* > *-boda* > *-bo*. För *Hemningsbol* i Rasbo (Hæming) växlar efterleden i jordeböckerna 1540–1760 mellan *-bo* och *-bol*.

Övergång *-bordh* > *-bodha*: *Vibbleboda* (Vibiorn).

Övergång *-bordh* > *-bol*: *Fastbol* i Skäifthammar (Faste), *Labole* (Laghe), *Mariebol* (Maria).

namnen på *-bodha* sin största utbredning i mellersta och norra Uppland, medan namnen på *-bol* har en ganska tydlig koncentration i sydöstra Uppland, där *-bodha*-namnen är fåtaliga.

I denna uppsats redovisas de sammanlagt 333 ortnamn på ursprungligt *-bodha*, *-bol* och *-bordh* i Uppland, belagda senast från mitten av 1500-talet, som förf. med skiftande säkerhet har kunnat identifiera som innehållande personnamn, vilka i SMP och SMPs är upptagna som huvudnamn, finns belagda i runsvenskan (NRL) eller med någorlunda säkerhet har kunnat konstrueras av förf. (**Fabbe*, **Holmvardh*, **Hvitbiorn*, **Rikke* och **Vigisle*). De få *-bodha*-namn där förleden utgörs av ett personnamn sammansatt med gen. sg. eller, kanske mindre troligt, gen. pl. av *arve* 'arvinge' har också medtagits i undersökningen, nämligen *Björnarbo* (Biorn), *Botarbo* (Bote), *Grimstarbo* (Grim), *Ingstarbo* (Ingevast) och *Kullarbo* (Kulle).³ Materialsammanställningen (avsnitt 2) grundar sig på en genomgång av avdelningarna *-bod(a)* och *-bol* i senareledsregistret för medeltida belägg i OAU (medeltida belägg för namn på *-bordh* saknas), de hittills utkomna delarna av DMS rörande Uppland (DMS 1:1–10) och OAUjb.⁴

Förteckningen gör inte anspråk på att vara fullständig – flera personnamnsförleder kan givetvis ha undgått förf., särskilt i namn som finns belagda först i 1500-talets kamerala handlingar, vilket försvårar möjligheten att säkert fastställa förledernas ursprung. Flera tolkningar är osäkra – i iveren att hitta personnamnsförleder har förf. måhända alltför välvilligt tolkat en del förleder, framför allt i sent belagda namn.⁵

2. Namnförteckning med kommentarer

Personnamnen anges i normaliserad fornsvensk form enligt SMP och SMPs. Ej belagda personnamn och rekonstruerade ursprungsformer av ortnamn markeras med asterisk. De senare återges i normaliserad fornsvensk form. Ort-namn i vilka den antagna personnamnsförleden är osäker markeras med frågetecken. Anförda ortnamn lokaliseras med angivande av socken. Om inget

³ I två fall, *Romstarbo* och *Tomsarbo* i Vendel, har de ursprungliga personnamnsförlederna *Runvast* och *Thomas* senare bytts ut mot en sammansättning med fsv. *arve* 'arvinge', alltså 'Runvasts arvinges (arvingars) bodar' resp. 'Thomas arvinges (arvingars) bodar'. Bynamnet *Lockarbo* i Nora (in lokaruabodhum ?1312 u.d. SRAp, SD 3 s. 89 f.) faller utanför undersökningen, eftersom det ingående personnamnet *Locke* 'den lockige' inte är belagt som huvudnamn (Mats Wahlberg i SOVm 5:1 s. 117).

⁴ Några namn som endast tillfälligt förekommer på bebyggelser som huvudsakligen bär andra namn har uteslutits, t.ex. **Knutsbodha* och **Thorstensbodha*, som enligt DMS (1:2 s. 220, 214 under **Fagravreta*) båda avser en bebyggelse **Fagravreta*, där landbon 1535–1536 hette *Knut*.

⁵ För värdefulla synpunkter på uppsatsen tackar jag forskningsarkivarie Lennart Ryman.

Uppländska ortnamn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* med personnamnsförleder 5
annat anges hänvisas för belägg m.m. av personnamnen generellt till SMP 1–17 (Abbe–Iösse) och SMPs.

2.1. Kvinnonamn

Afridh

Offerbo, Östervåla (in *afridæbodhum* 1312 18/12 SRAp, i *offrebode* 1492 E 212 f. 26r, ULdb s. 48, SOVm 5:1 s. 177).

Anna

**Annebordh*, Vendel (Annebord 1541 DMS 1:4 s. 150).

Birgitta

?*Bärtbo*, Tärna (Bärttaboda 1540 DMS 1:8 s. 126).

Se nedan under mansnamnet *Berte*.

Cecilia

Sisselbo, Huddunge (i *Cecillæbode* 1492 E 212 f. 20r, ULdb s. 39, SOVm 5:1 s. 89).

Sisselboda, Viksta (Siszeleboda 1548 DMS 1:3 s. 200).

Disa

Disebo, Östervåla (in *dysebodhum* 1309 9/4 Skoklp, SOVm 5:1 s. 152).

Belagt för endast tre kvinnor (Bohuslän, Östergötland, Finland). Fvn. *Disa* (Lind sp. 200), runsvenskt *Disa*, Södermanland (NRL s. 55). Kortform till namn på *Dis-*.

Gunhild

Gunnarsbo, Tensta (Gundelsboll 1540, 1541, Gundelsbo 1542 OAUjb, Gunnarsboda 1546 DMS 1:3 s. 177, Gunnarsboda 1825 OAUjb [under Årsta]).

1456 förekommer formen *Gwndildh*. Namn på *-hild* har genitiv på *-a*, men redan 1447 är genitivformen *Gwnnilds* belagd och 1491 *Gwnnels* (SMP 2 sp. 425). Den nutida förleden i *Gunnarsbo* är en omtolkning.

Ingefridh

**Ingefridhabordh*, Film (ingefredbordt 1541, Ingefredbwdh 1573, Jingebridsboll 1590, Jngefridzmyra 1612 OAUjb).

Karin

Karinbo, Järlåsa (i *Karnebode* 1540 DMS 1:6 s. 125, *karijnneboda* 1541 OAUjb).

Karinbol, Husby-Långhundra (Karinabolett 1547 OAUjb).

Kristin

Kerstinbo, Nora (j *Christina botum* 1360 regist 1540-t., j *cristinabodum* 1453 9/1 SRApp; SOVm 5:1 s. 114).

Magnhild

Mångelbo, Skuttunge (Magnillebode 1533 DMS 1:3 s. 96, Månglbodh 1542 OAUjb).

Endast sex kvinnor finns belagda med detta namn (Skåne, Bohuslän, Jämtland). Runsvenskt *Magnhildr*, Närke (NRL s. 162 f.). Fvn. *Magnhildr* (Lind sp. 752 ff.) är välbelagt.

Margit

Mariebo (*Marjebo*), Österlövsta (Margittbo 1554 DMS 1:1 s. 75).

Maria

Mariebo, Tegelsmora (Mariebo 1541 DMS 1:4 s. 184).

Mariebol, Film (Marrebordh 1541, Mariebordh 1549, Marijbol 1612, Mariebo 1715, Marjebol 1760, Mariæbol 1825 OAUjb).

Ragnhild

?*Ragnarbo*, Östervåla (Ragnareboda 1538 DMS 1:4 s. 135, Ragnalbo 1544, Ragnilleboda 1569–90, Ragnileboda 1610, Ragnarboo 1628 OAUjb; SOVm 5:1 s. 179).

**Ragnhildabodha*, Harbo (Ragnileboda 1560 tl, SOVm 5:1 s. 56).

Rangelbol, Bladåker (ragnilbol 1540 OAUjb).

Sigridh

Segerbo, Hällnäs (Sigridhbodha 1538 DMS 1:1 s. 83).

Ærløgh

Ärligbo, Nora (j ærlenabodhum 1366 10/3 avskr. 1700-t. SD 9 s. 21, i ærloghæbodum 1377 19/5 avskr. 1700-t. E 182 s. 307, SD 11 s. 299, Ærlighaboda 1541 DMS 1:4 s. 122; SOVm 5:1 s. 135).

Mycket sparsamt belagt – en kvinna från Småland och dessutom två män från Dalarna och Småland med metronymikon Ærlogha resp. ær legho. Saknas i NRL.

2.2. Mansnamn⁶

Adde

?**Addabol*, Uppland, olokaliserat (Jn addaboli 1296 17/1, SD 2 s. 206, de addaboli 1344 SD 5 s. 351, de ... addabole SD 5 s. 355).

Tiundalagmannen Israels änka Ragnfrid säljer 1296 det oidentifierade, dock med största sannolikhet uppländska, **Addabol* till Uppsala domkyrka; det omnämns senare två gånger i Registrum ecclesie Upsalensis 1344 för att därefter inte uppträda i källorna. Om det för endast två skåningar säkert belagda hypokoristiska *Adde* kan ingå i **Addabol* är mycket ovisst; det uppträder i Danmark huvudsakligen i Sydslesvig och jämförs i DGP (s. 8 f., 1633) med bl.a. forntyskt *Ad(d)o* och frisiskt *Adde*.

Agne

Agnebo, Tierp (j agnabodha 1409 12/8 DRAp).

⁶ Förleden i *Kolebo* i Nora har av förf. (i SOVm 5:1 s. 80) tidigare tolkats som innehållande mansnamnet *Koli*. Ett nytillkommet belägg för bebyggelsen gör att denna tolkning måste avvisas. Det i DMS (1:8 s. 147) anförda belägget *en kolabodt* 1538 visar att namnet innehåller ett appellativ, fsv. *kolabodh* 'kolbod'.

Anders

Andersbo, Film (i Anderboda 1443 avskr. 1600-t. DMS 1:3 s. 141, anderssa bodha 1479 24/2 SRAp).

Andersbo, Nora (vidhir andhirsabodhum 1415 21/5 UUBp, SOVm 5:1 s. 97).

Ane

Ånebo, Vendel (Anebo 1541, Åånebo 1543 OAUjb).

Arvidh se *Orvidh*.

Arne

Arnebo, Västerlövsta (j arnabodum 1416 efter 19/1 SRAp, SDns 3 s. 103,⁷ j arnabodom 1442 efter 29/6 UUBp).

**Arnabol*, Morkarla (Arnebole 1566 DMS 1:4 s. 229).

Asmund

Åsmundbo, Hållnäs (Åsmundaboll 1545 DMS 1:1 s. 83, Odzmundzboda 1573 OAUjb).

Bagge

?*Baggbo*, Nora (Baggeboll 1549 DMS 1:4 s. 112, Baggeboda 1569 OAUjb).

Bagge är fåtaligt belagt som huvudnamn och vanligt som binamn, då sannolikt i betydelsen 'packe, bylte, tjock kloss' (SMP 1 sp. 221 f.). I ortnamnet ingår alltså troligast antingen binamnet eller appellativet fsv. *bagge*.

Basse

?**Bassabordh*, Film (Baszebordt 1541 DMS 1:3 s. 142, Bassebordh 1573 OAUjb).

Fåtaligt belagt som huvudnamn. Belagt även som binamn, som väl innehåller fsv. *basse* 'vildgalt'. I ortnamnet kan även appellativet fsv. *basse* ingå.

Beneke

Bennekebol, Vidbo (bænnnekobodhe 1383 27/6 SRAp, Bennickebolet 1613 OAUjb).

Bengt

?*Bengtsbo*, Vendel (i Bunktsbodom 1457 C 7 f. 7, Benctzbodha 1540 OAUjb).

**Bengtsbodha*, Vendel (Beingtsboder 1540 DMS 1:4 s. 150).

Benne

Benno, Dannemora (benabo 1541 OAUjb).

Bennebo, Valö (Benebo 1546 DMS 1:1 s. 86).

Bennebol, Bladåker (Bendeboll 1509 DMS 1:4 s. 281, Benebol 1540 OAUjb).

Bännebo, Tärna (in bennabodhum 1341 3/6 avskr. 1344 A 8 f. 33v, SD 5 s. 42, DMS 1:8 s. 126).

⁷ SDns 3 s. 103 läser *arua*-.

Berte

?*Bärtbo*, Tärna (Bärttaboda 1540 DMS 1:8 s. 126).

Om *Bärtbo* innehåller det endast för två personer, i Finland och Västmanland, belagda ursprungligen tyska mansnamnet *Berte* är mycket osäkert. Mycket osäker är också en alternativ tolkning utifrån kvinnonamnet *Birgitta*, som i slutet av 1400-talet och början av 1500-talet uppvisar former som *Bereta*, *Berete* o. likn. (SMP 1 sp. 383).

Biorn

Björnarbo, Jumkil (j byornarfwabodhum 1369 11/9 Skoklp, SD 9 s. 587).

?*Björnbo*, Tierp (i biornæboddom 1492 E 212 f. 27v, ULdb s. 51).

?*Björnbo*, Tolfta (biörnebo 1541 OAUjb).

Björso, Västerlövsta (boda 1542, Biörnsboda 1549 OAUjb).

Fogevokalerna i beläggen för *Björnbo* i Tierp och Tolfta kan återgå på gen. sg. av mansnamnet eller gen. pl. av appellativet fsv. *biorn* 'björn'. *Björso* i Västerlövsta innehåller väl troligast sekundär gen. sg. på -s av mansnamnet, men det är också tänkbart att gen. sg. av appellativet i kollektiv betydelse ingår. *Björnarbo* innehåller en förled **Biornaarva*- 'Björens arvinges'.

För *Björso* se avsnitt 4.

Birgher

Bergsbol, Lunda (byrgers bool 1448 25/4 SRAp, bergxbool 1461 8/12 SRAp, Beryessbol 1561 Långhundra hdsdb s. 130, Börilzbolitt 1591, Bijresbooll 1613, Bergzbohl 1680 OAUjb).

Borstbol, Rasbokil (börelsbo 1540, böresboda 1545, Böriessboda 1549, Byriellsboll 1581, Bårstbol 1680 OAUjb).

Genitivformer som *Beriels* 1520 och *Byrgels* 1522 finns belagda (SMP 1 sp. 347).

Bonde

Bondebo, Tierp (Bondebo 1535 OAUjb).

Bosse/Busse

?**Bossabodha*, Nora (j Bossobokum [sic] 1360 u.d. regist 1540-t. SD 7 s. 252, bossabodha 1399 1/6 UUBp).

I ortnamnet ingår sannolikt ettdera av binamnen *Bosse* eller *Busse*, mindre sannolikt de likalydande mycket fåtaligt belagda huvudnamnen (SMP 1 sp. 446, 527, SOVm 5:1 s. 118). I SMP hänvisas för *Bosse* till fda. *Butse*, som i DGP (1 sp. 174) anses kunna vara ett nordiskt **Botsi* avlett av stammen *Bot-*, ett slaviskt *Buze* eller ett fornhögtyskt *Bozo*. Fvn. och fda. *Bussi* som binamn sammanställs med nynorskt *busse* 'svær karl' (Lind Bin. sp. 51, DGP 2 sp. 167).

Bote

Botarbo, Vendel (Botharabo 1540 DMS 1:4 s. 151, Botarabo 1541 OAUjb).

Sannolikt med en ursprunglig förled **Botaarva*- 'Botes arvinges'.

Braghe

Bragdebo, Östervåla (j braghobodhum 1376 16/2 avskr. 1700-t. E 182 s. 308, i brawbodha 1518 1/5 UUBp, Bragabo 1544, Bragdeboda 1549 OAUjb; SOVm 5:1 s. 150).

Brudde

Broddbo, Skuttunge (i broddabodhom 1391 5/10 SRAp).

**Broddabodha*, Frötuna (Broddebodha 1500 avskr. Vft 2:8–9 s. 166).

?*Bråboda*, Tillinge (bråbodha (brå-?) 1557, Brudda boda 1573, bråboda 1583 OAUjb).

Bruse

?*Brusbo*, Söderfors (j brusabodha 1409 12/8 Uppsala DRAp).

I SMP 1 (sp. 509) upptas med frågetecken endast ett belägg från Finland som huvudnamn (*Brussi*). Eftersom namnet är vanligt som binamn ('bock'), ingår troligast binamnet i *Brusbo*.

Bryniolf

Brunnbo, Östervåla (i Brynnilsboda 1454 sen avskr. SOVm 5:1 s. 150, Brinilsboda 1541 DMS 1:4 s. 128, Brunsbo 1544, Brönsbo 1549 OAUjb).

Budde

Buddbo, Ärentuna (Buddeboda 1538 DMS 1:3 s. 211).

Buddbo, Östervåla (Buddabo 1548 DMS 1:4 s. 128, SOVm 5:1 s. 152).

Buddboda, Frötuna (Budde bodha 1535 OAUjb).

Buddbol, Ununge (Buddebol 1546 DMS 1:4 s. 314).

Didrik

**Didriksbodha*, Vänge (Jn thidhriksbodhum 1344 u.d. SRAp, SD 5 s. 331, DMS 1:2 s. 131).

Drængus

Drängsbo, Nora (j drengusabodum 1409 9/8 SRAp, drengesbo 1544, Drengsboda 1549, Drengesboda 1628 OAUjb; SOVm 5:1 s. 104).

?**Drængesbodha*, Norrby (til drængesbodha 1492 efter 29/9 Strängnp).

Det äldsta belägget för *Drängsbo* i Nora korresponderar med ett endast en gång belagt mansnamn *Drængus* (*meth ... drængusee* 1377 19/5 avskr. 1700-talet E 182 s. 307, SD 11 s. 299). Denne Drængus är hemmahörande i byn Nordmyra, som troligen är moderby till Buska, på vars område det nu obebyggda Drängsbo ligger (M. Wahlberg i SOVm 5:1 s. 104). Det är onekligen frestande att här se namnlåtaren. Hur ett mansnamn/binamn *Drængus*, med dativ på *-e* och med genitiv på *-a* (i ortnamnsbelägget), skall förklaras är emellertid ovisst. Avskriften av brevet 1377 är gjord av Olof Celsius d.ä. och synes inte dåligt återge originalet, bortsett från några smärre avskrivningsfel. *Drængus* skulle kunna förstås som en latinisering av det sparsamt belagda *Dræng*, men brevet är skrivet på svenska och uppvisar inga andra latiniseringar. I SD 11 s. 299 tolkas namnet som *Dräng*; personen i fråga föreslås ha kunnat omtalas som *Drängus* eller liknande, dvs. med den latinska nominativändelsen *-us*, vartill fogats den svenska dativändelsen *-e*. Att *Drængus* vid samma tid förekommer både i en ortnamnsförled (läsningen är säker) och som personnamn (dock i en avskrift), därtill inom samma mycket begränsade område talar för att åtminstone en person verkligen har burit detta namn, hur det än skall förklaras. En parallell till vårt *Drängsbo* synes vara **Drængesbodha* (drængesboda 1492), avseende en nu förvunnen bebyggelse (?) i Norrby. Per Axelsson (1959 s. 53) menar att förleden här är mansnamnet *Dræng*, vilket inte går att förena

med den äldsta skrivningen.⁸ Den en gång från Östergötland belagda sidoförmen *Drænge*, som också är känd från en öländsk runinskrift (*Drængi*, NRL s. 57) och som fornsvenskt binamn, betraktas i NRL som en svag sidoförme till *Dræng* och kan därför på grund av kompositionsformen på *-es-* inte komma i fråga. Att anta en okänd *ia-*stam *Drængi(r)* i de båda ortnamnen är knappast tillrådligt.

*Fabbe

**Fabbabodha*, Lena (de *fabbabodhum* 1344 u.d. A 8 f. 28v, SD 5 s. 327).

Något sådant namn finns inte belagt. LB (s. 50) rekonstruerar ett **Fabbe*, som möjligen ingående i det här aktuella **Fabbabodha* i Lena. Roland Otterbjörk (1970 s. 88) anger, utan att ange källor, att *Fabbe* är en fornsvensk smekform av *Fastbjörn*, vilket inte möter några formella hinder.

Fagge

**Faggabodha*, Tierp (ffagebo 1541, Fagebo 1546 OAUjb).

Belagt endast en gång, i mgl ?1312 för Vendel. Namnet är enligt Ivar Modéer (1989 s. 40) en hypokorism till *Farthæghn* eller *Fastger*, enligt Assar Janzén (1947 s. 242) snarast uppkommen som »lallord» i barnkammaren. Enligt Nils Ödeen (1927–30 s. 71) ingår *Fagge* i bynamnet *Faggemåla* i Småland. **Faggebodha*, som är belagt i källorna som utjord 1541–1825 (OAUjb) är sannolikt identiskt med det *Faggo*, som 1934 (Ingegärd Isaksson OAU) upptecknades som namn på en utdikad myr.

Fastbiorn

Fastparbo, Tärna (j *fasbernabodom* 1423 före 20/7 Nordmp, i *fasbiornabode* 1492 E 212 f. 19v, ULdb s. 38, *Fassparboo* 1680 OAUjb).

Faste

Fastbo, Altuna (*Fastebåda* 1538 DMS 1:8 s. 51).

Fastbol, Järfälla (*Fastebode* 1494 avskr. 1571, *Fastaboll* 1514 avskr. 1571, DMS 1:7 s. 279).

Fastbol, Skärfhammar (*fastebord* 1541, *Fasteboll* 1545 OAUjb, DMS 1:4 s. 241).

Fastebo, Tierp (j *fastebodhe* 1528 15/1 Bergslp).

Fastmund

Fasenbo, Västerlövsta (i *ffasmandebodhe* 1535 11/2 UUBp, *Fasenbo* 1715 OAUjb).

Saknas i SMP, ett osäkert runstensbelägg från Småland (NRL s. 62). Det äldsta beläggets *Ffasmande-* 1535 med *a* i andra stavelsen har flera motsvarigheter i belägg för namnet *Gudhmund* (SMP 2 sp. 345: *Gudman* 1449; i sammansättningar med *son*, *Gudhmand-*, *Gundmant-* 1474, *Gwdman-* 1491, *Gwdmand-* 1498).

Filippus

**Filpusbodha*, Hägeby (*Philpusboda* 1567 DMS 1:1 s. 94).

**Filpusbol*, Husby-Långhundra (*Philpussabols* eng 1544 OAUjb).

⁸ I belägget *drængesboda* utgörs *-es-* av en förkortningssläng från *g:et* upp över raden, vilken rimligen bör upplösas just så, inte som *s*, för vilket en sådan förkortningssläng knappast bör ha använts.

Uppländska ortnamn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* med personnamnsförleder 11

Finne

?*Finnbo*, Vittinge (Finneboda 1455 avskr. 1571, Ffynnabodha 1538 DMS 1:8 s. 186).
Kan också innehålla gen. pl. av folkslagsbeteckningen *finne*.

Finvidh

**Finvidhabodha*, Harbo (in finuidobohum ?1312 u.d. SOVm 5:1 s. 38).

Folke

Folkebo, Harbo (Folkebo 1547 DMS 1:4 s. 97, SOVm 5:1 s. 39).

Frøbiorn

Frebbenbo, Forsmark (i frøbiornabodha 1490 E 212 f. 9r, ULdb s. 20).

Gamse

?*Gamsebo*, Norrby (Gramssaboda 1539 DMS 1:8 s. 81, Gamseboda 1549 OAUjb).
Belagt en gång i mitten av 1300-talet som namn på en Upplandsbonde (Vänge?). Ett belägg på ett binamn *Gams* (Kalmar).

Gerike

?*Järkebo*, Vendel (ierkabode 1451 26/10 SRAp, DMS 1:4 s. 159).
**Gerikabol*, Västland (gerike bool 1409 14/8 DRAp, SDns 2 s. 143, **Järkaboda* 1547 DMS 1:1 s. 62, Jerckebo 1557, 1572, Jerckerboda 1581 OAUjb).
En utveckling *Gerika*- > *Järke*- i **Gerikabol* är helt tänkbar, kanske under inflytande av biformen *Jerker* för *Erik* (jfr belägget Jerkerboda 1581), om nu 1500-talsbeläggen verkligen avser samma bebyggelse som belägget från 1409.⁹ Om förleden i *Järkebo* i Vendel också innehåller *Gerike* är ovisst med tanke på att man då måste förutsätta en ganska långtgående nedslitning av förleden och förmjukning av *g* så tidigt som 1451 (*ierkabode*).

Giordh

Gulbo, Vendel (Giulebo 1540 DMS 1:4 s. 156).
Av *Giordh* redovisar SMP (2 sp. 230) genitivformer som *Giwrðha*- 1477 och Ingvar Fredriksson (1974 s. 114) från Jämtland och Ångermanland 1500-talsformer som *Giul*, *Gjole* och *Giöll*.

Gisle

Gisselbol, Bladåker (gislebol 1540 OAUjb).
Gisselbol, Rasbo (Gislebol 1566 DMS 1:3 s. 263).

Gregers

Grellsbo, Bälinge (?Gregorius de bodhum 1299 5/12 SRAp, SD 2 s. 304, i gregersbodha 1429 3–8/2 Bälinge SRAp, Grelzbo 1557 OAUjb).
Gregersboda, Roslags-Kulla (Gregerssebo 1529 OAUjb).
För *Grellsbo* se avsnitt 4.

⁹ Sammankopplingen av beläggen *gerikabol* 1409 och **Järkaboda* 1547 enligt DMS 1:1 s. 62; 1547 anges att **Järkaboda* blev först upptaget eller uppröjt detta år.

Gregge/Grigge

**Greggabodha*, Valö (Gregebo eng 1546 DMS 1:1 s. 87).

Griggebo, Hällnäs (Greggebo 1545, Griggebo 1612 OAUjb).

Gregge är belagt i patronymikon för två personer från Finland och för en person från Estland. För *Grigge* finns ett säkert belägg från Dalarna och två osäkra (i patronymikon) från Östergötland avseende samma person. Namnen är troligen kortformer till *Greggers*.

Grim

Grimsarbo, Söderfors (Grijmssarebo 1535 OAUjb).

Sannolikt med en ursprunglig förled **Grimsarva-* 'Grims arvinges'.

Gubbe

Gubbo, Tierp (gubbebo 1541 OAUjb).

Gubbo, Valö (Gubbebo 1540 OAUjb).

Gubboda, Frötuna (Gubbodha 1567 OAUjb).

Endast ett belägg som huvudnamn och ett i patronymikon. Till fsv. *gubbe* 'gammal man' eller kortform till ett namn på *Gudh-*, snarast *Gudhbiorn* (SMP 2 sp. 327); det senare alternativet anges för runsvenskt *Gubbi* i NRL (s. 84). Med binamnet *Gubbe* noteras tre personer i SMPs och sju personer i samlingarna av binamn från KA. Om namnet ingår som huvudnamn eller binamn i de anförda ortnamnen kan inte avgöras.

Gudhleif

?*Gullesbo*, Nysätra (gwllsboda 1492 2/5 SRAp).

Gudhleif är känt från medeltidens Uppland. Tänkbart vore även det sparsamt belagda *Gudhleik*, som dock under medeltiden synes ha haft en västlig utbredning (Skåne, Bohuslän, Västergötland, Värmland, Härjedalen och Jämtland) och under 1500-talet är känt från Dalsland och Ångermanland (Fredriksson 1974 s. 115), men som givetvis kan ha funnits även i andra delar av landet.

Gudhmund

Gunbo, Roslags-Kulla (aff gudmundzbode 1423 13/1 SRAp).

Gunbo, Vittinge (Gudmundzbodha 1449 26/3 SRAp).

Gunnarsbol, Husby-Långhundra (Gudmunz bolz engh 1544, Gwdmunsbolett 1547, Gunnarsbooll 1579 OAUjb).

Gudhsten

Gustensbo, Tensta (i gudzstensbode 1492 E 212 f. 32v, ULdb s. 58).

Gudhvast

Gåvastbo, Österlövsta (guduasthebodh 1535 OAUjb).

Gåvastbo, Östervåla (j gudwastabodhom 1396 u.d. regest 1540-t. RL pag. 289/f. 174r, Guduasteboda 1541 DMS 1:4 s. 131; SOVm 5:1 s. 159).

Gunnar

Gunnarsbo, Forsmark (i gwmmersbodom 1493 23/1 SRAp, ULdb s. 112).

Gunnarsbo, Norrby (Gunnarsboda 1538 OAUjb).

Gunnarsbo, Tierp (gunnarsbo 1541 OAUjb).

Gunnarsbo, Östervåla (Gunnarsboda 1541 DMS 1:4 s. 131, SOVm 5:1 s. 159).

Gunnarsbol, Rasbokil (gwnnarsbola 1486 19/5 SRAp).

Gunne/Gumme

Gundbo, Skuttunge (Gombo 1540, Gunbo 1542, Gumbo 1567, Gundboo 1622, Gumbo 1680, Guneboo 1686, Gumbo 1715, 1725, Gundbo 1794 OAUjb).

Gundbo, Vendel (Gumbo 1541, Gumboda 1567, 1572, Gundhbo 1578, Gumboda 1582, 1597, Gunboda 1600, Gumbo 1610, 1619, Gunboo 1631, Gumbo 1635, 1680, 1686, Gunndbo 1715 OAUjb).

Gundbo, Östervåla (i Gumabothom 1357 18/1 avskr. 1795 E 175 s. 579, i Gunæbodhum 1357 18/1 avskr. 1795 E 175 s. 581, gunnebodha 1397 22/2 UUBp, gunnabodhe 1399 1/6 UUBp; SOVm 5:1 s. 158 f.).

**Gunnabol*, S:t Olof (Gwnnebooll 1553 DMS 1:10 s. 153).

Gundbo i Östervåla och **Gunnabol* synes av de medeltida beläggen att döma innehålla *Gunne* (kortform till namn på *Gun-*). För *Gundbo* i Vendel och *Gundbo* i Skuttunge går det på grund av de sena beläggen och en tänkbar assimilation *nb > mb* inte att avgöra om *Gunne* eller *Gumme* (kortform till namn på *Gudh-*, i första hand *Gudhmund*) ingår. Det upptecknade dialektuttalet (OAU) för *Gundbo* i Skuttunge och Östervåla är »*Gunnbo*» eller »*Gummbö*» och för *Gundbo* i Vendel enbart »*Gunnbo*».

Gunvidh

Gundbo, Österlövsta (Gunduedeboda 1545 DMS 1:1 s. 72).

Gutte

Gottbol, Ununge (Gotteboll 1544 DMS 1:4 s. 315).

Guze

Gustebo, Bälinge (Gudzebo 1452 avskr., Gussebode 1540 DMS 1:3 s. 50).

Fåtaligt belagt som huvudnamn och binamn, bl.a. från mgl ?1312 för Valö. Som huvudnamn sannolikt delvis hypokorism på *-si* till namn på *Gudh-* (SMP 2 sp. 485 f., Hellberg 1965 s. 26). Runsvenskt *Gusi* (?) som binamn, *Gussi* (?) som hypokorism (NRL s. 94 f.).

Gydhi

**Gydhabol*, Morkarla (i Gydabole 1398 DMS 1:4 s. 232).

Ett fåtal belägg från Skåne, Småland och Östergötland.

Gælle

Gällbo, Västland (j gellabodha 1409 12/8 DRAp, SDns 2 s. 136).

Belagt som huvudnamn för två personer och i ett patronymikon. Runsvenskt *Gialli* (NRL s. 77), väl ett ursprungligt binamn ('skrikaren').

Gæste

Gästbo, Östervåla (Gestaboda 1541 DMS 1:4 s. 131, SOVm 5:1 s. 160).

Belagt för två personer, från Arboga och Finland (Mats Wahlberg i SOVm 5:1 s. 160).

Hagbardh

Habbalsbo, Forsmark (i haborsbodhæ, i habolsbodhæ 1490 E 212 f. 5v, ULdb s. 97). En form *Habor(dh)* är ganska vanlig på 1400-talet, och på 1500-talet är former som *Habol* och *Habbal* belagda (Fredriksson 1974 s. 118), vilket stämmer väl överens med de äldre skrivningarna för *Habbalsbo*. Genitivformer på -s är det normala från 1400-talet.

Hakon

Hocksbo, Björklinge (Håkanabode 1540, Håkansbodha DMS 1:3 s. 150).
Håcksby, Huddunge (aff Hokansboda 1538 DMS 1:8 s. 147, Håkansby 1543 OAUjb, SOVm 5:1 s. 78).
Håkansbo, Vittinge (Håkansboda 1569 OAUjb).
Håkansbo, Österlövsta (de haconabohum ?1312 u.d. SRap, SD 3 s. 98).
 **Hakonabordh*, Vendel (Hååkenebordh 1541 DMS 1:4 s. 158).

Haldor

Aldersbo, Tärna (Hald[er]bo ?1500–1530 Svinnegarns ka PI:1 f. 8r, Haldersboda 1538 DMS 1:8 s. 124).

Halsten

Hastelsbo, Vendel (Halsthensbo 1540 DMS 1:4 s. 157).

Harald

Harsbo, Järlåsa (j haraldzbole 1409 12/8 SRap, SDns 2 s. 138, Harelsbode 1540, Harssbo 1680 OAUjb).

Henrik

Hindersbo, Östervåla (j henricsbodha 1409 12/8 DRap, Hindersboda 1569 OAUjb; SOVm 5:1 s. 163).

Herman

Hermansbo, Forsmark (i hermansbodhæ 1490 E 212 f. 65v., ULdb s. 97).
Hermansbol, Ununge (herman j boole, hermanzbool 1454 4/12 SRApp).
 För *Hermansbol* se avsnitt 4.

Hinze

**Hinzabodha*, Norrby (ii hinzabodhum 1370 19/1 SRap, SD 9 s. 652).

Holmfast

Ulvedsbo, Tierp (olluasteboda 1541, wluestabo 1613 OAUjb, Ulfvedsbo Tierps ka AI:16c s. 815).

Identifieringen med Ulvedsbo efter DMS 1:4 s. 80. Denna bebyggelse uppträder emellertid i husförhörslängderna i Tierps kyrkoarkiv tidigast 1866, och namnet är där ditskrivet i efterhand för en del av bebyggelsen Rasbo. Den bebyggelse som beläggen från OAUjb avser upptas inte efter 1613, men det är naturligtvis möjligt att namnet därefter av någon anledning inte har varit i officiellt bruk men senare återupptagits.

Uppländska ortnamn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* med personnamnsförleder 15

Holmger

Hällingsbo, Svinnegarn (holmgersbodom 1457 C 7 f. 1, i hollingersbode 1458 7/2

Uppsala SRap, Hollingsboda 1541 OAUjb).

Från 1400-talet uppträder formen *Holinger* (SMP 3 sp. 464) och senare *Holing* och *Håling* (Modéer 1957 s. 59, Fredriksson 1974 s. 24, 54, 81, 122). Detta illustreras vackert av beläggen för *Hällingsbo*.

Holmsten

**Holmstensbodha*, Vendel (Holstansboda 1538 DMS 1:4 s. 157).

Hånstensbo, Dannemora (Holstensbo 1541, Honst[e]nsboda 1612 OAUjb).

Utvecklingen från *Holstensbo* till dagens *Hånstensbo* kan förstås som fjärrassimilation.

*Holmvardh/Halvardh

Holmbo, Tegelsmora (Holuarbo 1540, Holuardebo 1544 OAUjb, Holmbo, Holmarbo 1600 DMS 1:4 s. 183).

Holvarbo, Vendel (Holffueboda 1536, Holuarrebo 1540 DMS 1:4 s. 157; Holuedebo 1549, Hålfwarbo 1686 OAUjb).

Något namn **Holmvardh* finns inte belagt i SMPs eller NRL. Tänkbart är också att förleden i de två ortnamnen innehåller *Halvardh*, som uppvisar enstaka former *Hol-* under slutet av medeltiden, t.ex. 1493 och 1507 (SMP 3 sp. 751, 753).

Holmvidh

Holvarbo, Vendel (jnnan holuidhabodha 1432 13/6 Skoklp, DMS 1:4 s. 157).

Holvarbo, *Stora*, Östervåla (j holuidhabo 1409 12/8 DRap, SOVm 5:1 s. 146).

Olvbo, Film (Oluidabo 1541 OAUjb).

Hvit

Visbo, Giresta (j hwitsboda 1453 7/6 Sjöholmp).

Visbo, Tärna (i Huitzbooda 1525 DMS 1:8 s. 130).

Visbo, Västerlövsta (i hwizbodom 1492 efter 29/9 Strängnp).

Vissbo, Bälinge (in Hwizbodhe 1376 D 1 s. 13).

Vitsbol, Roslagsbro (?hwitztorp 1457 C 7 f. 8, hwitzboll 1545 OAUjb).

Belagt för tre personer som huvudnamn och i två patronymikon. Välbelagt som binamn.

*Hvitbiorn

Husbol, Bladåker (Huitbiersbo 1540, Hvitebols eng 1567, Hussbolz Enger 1636, Husbohl 1871 OAUjb).

Något sådant namn finns inte belagt i SMP eller NRL. Om tolkningen av förleden utifrån det äldsta belägget *Huitbiersbo* 1540 är riktig, kan det röra sig om mansnamnet *Biorn* med ett tillagt binamnsprefix *Hvit-*, kanske med syftning på ovanligt ljus hy eller vitt hår. I SMPs finns som binamn *Hvitben*, *Hvitfot*, *Hvithaar* och *Hvithovudh*. NRL (s. 125) upptar *Hvithofdi* och *Hvitkär* ('vitlockig').

Hæghmund

?*Hemmanbo*, Vittinge (Hemanabådha 1538, Hemmaneboda 1542 OAUjb).

Om *Hemmanbo* innehåller *Hæghmund* är osäkert på grund av de sena beläggen (för

-a- jfr *Fastmund* ovan). Namnet är belagt endast för en Visbyprost 1283 och saknas i NRL.

Hæming

Hemmingsbo, Film (Hemingsbo 1541 OAUjb).

Hemmingsbo, Järlåsa (Hemingsbodha 1540 OAUjb).

Hemmingsbo, Nora (?i hæmingsbodum 1418 u.d. avskr. 1700-t. E 182 s. 305,¹⁰ Hemmingsboda 1541 DMS 1:4 s. 114; SOVm 5:1 s. 108).

Hemmingsbo, Tolfta (*hemmingxbodhum* 1409 12/8 DRAp).

Hemmingsbo, Östervåla (j hemigsbodom 1398 28/2 avskr. 1700-t. E 182 s. 303, i *hemmingx bode* 1492 E 212 f. 27r, ULdb s. 50; SOVm 5:1 s. 162).

Hemmingsbol, Rasbo (Bylsingir 1443 4/3 SRAp, Bulsingen vel Hemmingxbool 1479 UDR 1 f. 8v, DMS 1:3 s. 266, Hemingesbo 1540, Henningzbol 1549, Hemingzbolle 1613, Hemingzbo 1680, Hemmingsbohl 1760 OAUjb).

Av beläggen att döma har Hemmingsbol i Rasbo ursprungligen burit ett annat namn av ovisst ursprung, *Bylsingir*, *Bulsingen*, sannolikt ett natur- eller ägonamn, som senare bytts ut mot *Hemmingsbo*, troligen på 1400-talet. I beläggen från jordeböckerna 1540–1680 växlar *-bol* och *-bo* som efterled.

Høk

Högsbo, Nora (i högxbodom 1421 u.d. Holmp, SOVm 5:1 s. 111).

Iakob

Jobsbo, Vänge (Iopsbodha 1538, Iåpzboda 1545 OAUjb).

Jåsbøn, Östervåla (Iåpsboda 1541 DMS 1:4 s. 132, Jacobsboda 1549 OAUjb; SOVm 5:1 s. 151).

Ighul

Igelsbo, Vendel (ij yghulsbodhom 1368 13/8 SRAp, SD 9 s. 445).

Se avsnitt 4.

Ilian

Eljansbo, Norrby (elssansbodha 1538,¹¹ illiansboda 1539, Eliansboda 1549, Illiansboda 1551, Eljansbo 1825 OAUjb).

Inge

Ingbo, Enåker (ii ingabo 1370 19/1 SRAp, SD 9 s. 652).

Ingbo, Nora (i yghabodom 1362 18/4 avskr. 1700-t. SD 8 s. 181, jngabo 1396 u.d. regist 1540-t. RL pag. 290/f. 174v, Ingeboda 1551 OAUjb; SOVm 5:1 s. 112).

Ingbo, Norrby (ii ingabodhum 1370 19/1 SRAp, SD 9 s. 652).

**Ingabodha*, Tierp (ingebo 1541 OAUjb).

Jfr *Ingolf*.

¹⁰ Kan även avse Hemmingsbo i Östervåla.

¹¹ Skrivningen torde vara korrupt.

Ingebiorn

**Ingebiornabodha*, Lena (de ingibiornabodhum 1344 u.d. A 8 f. 28v, SD 5 s. 327).

Ingemund

Imundbo, Österlövsta (Ingemundaboda 1545 DMS 1:1 s. 73).

Ingevald

**Ingevaldsbodha*, Svinnegarn (Jngewaldzbodha 1450 17/3 Vadstena SRAp).

Ingevast

?*Ingstarbo*, Österlövsta (Instarbo 1545 DMS 1:1 s. 73, Ingstarbo 1555 OAUjb). Förleden i *Ingstarbo* i Österlövsta skulle möjligen, som Hjalmar Lindroth (1914 s. 148) har föreslagit, kunna vara ett ursprungligt **Ingevastaarva*-, en sammansättning med *arve* 'arvinge', alltså 'Ingevasts arvinges', men en sådan tolkning är mycket osäker.

Ingolf

Ingesbo, Vittinge (Ingersbå 1538, Ingulsboda 1539 DMS 1:8 s. 189).

?*Ångsboda*, Björklinge (Ingesbo 1540, Engsboda 1825 OAUjb).

Förleden i Ångsboda kan alternativt innehålla en yngre genitivform av mansnamnet *Inge*.

Ingvar¹²

?*Ingarsbo*, Österlövsta (Ingarsboo 1554 DMS 1:1 s. 73).

Ioar

**Joarsbodha*, Vänge, (de joarfboodhum [sannolikt fel för joars-] 1344 u.d. A 8 f. 30v, SD 5 s. 331, DMS 1:2 s. 125).

Iohan

Jugansbo, Östervåla (Jogansboda 1541 DMS 1:4 s. 132, SOVm 5:1 s. 168).

Juvansbo, Björklinge (joans bodha 1432 13/6 Skoklp).

Iordan

Jordansbo, Vendel (j jordansbodom 1457 C 7 f. 7).

Iuvur

Juvansbo, Valö (Juuersbo 1540, Jonsbo 1548, Joguns boda 1567 OAUjb).

Namnet är belagt i mgl ?1312 för Tuna och Vendel. Runsvenskt *Iqfurr*, Uppland (NRL s. 143), motsvarande fvn. *iqfurr* 'vildsvinsgalt', i överförd betydelse 'furste' (Janzén 1947 s. 83 f.). Förleden i *Juvansbo* har tidigt kommit att tolkas som innehållande mansnamnet *Iohan*, sannolikt på grund av att *Iuvur* var ett ovanligt mansnamn.

¹² Ingår även i **Ingvarsbyle*, Vaksala (inguarsbyle 1344 15/9 SD 5 s. 304), vars förled enligt DMS 1:2 s. 218 kan syfta på en av domkyrkans landbor, omnämnd 1316 under Sätuna i samma socken.

Iærle

Järlebo, Dannemora (i iærllabode 1444 1/10 SRAp).

Järlebo, Harbo (in jarlabodhum ?1312 u.d. SRAp, SOVm 5:1 s. 45).

?*Järlebo*, Huddunge (Jelleboda 1548, Jäleboda 1552, Jerleboda 1559 DMS 1:8 s. 147, Järleboda 1590 OAUjb; SOVm 5:1 s. 79).

För *Järlebo* i Harbo se avsnitt 4.

Kalle

Kallboda, Häverö (Kallebo 1541 OAUjb).

Kallboda, Väddö (kallboda 1557, Kalleboda 1589, Kallboda 1680 OAUjb).

Kolbo, Västland (in kallabodhum 1328 u.d. SRAp, DMS 1:1 s. 63).

?*Kålbo*, Vendel (in kallebodhom ?1312 u.d. SRAp, SD 3 s. 88, j kaalaboda 1471 29/10 SRAp, Kollebo 1541, Kåålebo 1543 OAUjb).

Belagt i mgl 1312 för Österlövsta och Västland, från Västland även 1328 (se avsnitt 4), i övrigt från Finland 1378 och Gotland 1485. Jfr runsvenskt *Kalli* från Småland och Västergötland, som med frågetecken tolkas som en assimilerad form av *Karli* i NRL (s. 145).

För *Kolbo* se avsnitt 4.

Kape

Käbo, Östervåla (Kåpeboda 1548 DMS 1:4 s. 133, SOVm 5:1 s. 172).

Belagt endast en gång som huvudnamn (1425, Uppland). Tänkbart är även ett binamn *Kapa* 'kåpa' (Mats Wahlberg i SOVm 5:1 s. 172).

Kare

Kårbo, Hållnäs (i korrebode 1492 E 212 f. 29v, ULdb s. 54, kareboll 1546, kåreboll 1545, kåreboda 1573, kårbo 1590 OAUjb).

Kårbo, Västland (j koræbodhæ 1409 14/8 Uppsala DRAp, SDns 2 s. 143).

Karl

**Karlsbodha*, Husby-Långhundra (karlsbode 1484 u.d. SRAp).

**Karlsbodha*, Sko (Karlsboda 1489 DMS 1:10 s. 126).

**Karlsbol*, Edebo (Karls boll 1558 DMS 1:1 s. 135).

Karle

Karbo, Harbo (in karlabodhum ?1312 u.d. SRAp, SOVm 5:1 s. 46).

Karbo, Vänge (karlaboda 1533 GFR 8 s. 317).

Karboda, Vendel (in karlabodhum 1341 3/6 avskr. 1344 A 8 f. 34r, SD 5 s. 43).

Klaves

Klasbo, Enåker (i klawossabode 1492 efter 29/9 Strängnp, Klausbå 1538, Clasboda 1551 OAUjb).

Klemet

Klemensboda, Frötuna (Glemesbodha 1535, Klemetzode 1566 OAUjb).

Klemensbo, Östervåla (Clemetzode 1549 OAUjb, SOVm 5:1 s. 169).

Knut

Knutsbol, Skäfthammar (Knutzbodha 1541 DMS 1:4 s. 242, knuutboll 1573, knutzboll 1590 OAUjb).

Kofre

Korbo, Östervåla (j ... kofrabodhum 1409 8/8 Bergslp, SOVm 5:1 s. 170).

**Kofrabol*, Husby-Långhundra (Koffuerbolz engh 1544, Kowerboletth 1547 OAUjb).

Kågarbol, Almunge (Kowrabodha 1538 DMS 1:4 s. 276, Koffreboll 1540 OAUjb).

Belagt en gång som huvudnamn i mgl ?1312 för Nora och två gånger som binamn (Västergötland, Dalarna), runsvenskt *Kufri*, Västmanland (NRL s. 152). Sannolikt ett ursprungligt binamn motsvarande fvn. *kofri* 'hätta' (Salberger 1978 s. 75 ff.).

Krok

Krogsbol, Faringe (Kroxbole 1527 DMS 1:4 s. 295).

Krogsbol, Roslags-Bro (?kroxstorp 1457 C 7 f. 8, krogsboll 1545 OAUjb).

Kroksbo, Enåker (Krogesbå 1538, krogsboder 1544 OAUjb).

Kulle

Kullarbo, Östervåla (i kullarabodhom 1415 21/5 UUBp, SDns 3 s. 40)

?*Kullbol*, Dannemora (in kullaboli 1341 3/6 avskr. 1344 SD 5 s. 43, DMS 1:3 s. 137).

?*Kullbol*, Film (Kwllbool 1507 DMS 1:3 s. 146, kullaboll 1543 OAUjb).

?*Kullbol*, Vendel (Kullaboda 1538 DMS 1:4 s. 162, Kulbooll 1600 OAUjb).

SMPs upptar sju personer från Skåne, Östergötland, Södermanland och Uppland (1 be-lägg). Förleden i *Kullarbo* är sannolikt ett ursprungligt *Kullaarva*- 'Kulles arvinges'. I de tre *Kullbol* kan även appellativet fsv. *kulle* ingå.

Kæbbe

Kæbbo, Harbo (in kiababohum ?1312 u.d. SRAp, Kæbbo 1544 OAUjb; SOVm 5:1 s. 49).

?*Kæbboda*, Film (j kæpabodha hytto 1443 30/12 Eriksbp, Kæbbohytta 1531 DMS 1:3 s. 147, kiebbebode 1541 OAUjb).

Kæli/Kælle

Kælabodha*/Kællabodha*, Nora (i kælebodhum 1415 21/5 UUBp, SOVm 5:1 s. 115).

Kætil

Kætsbo, Björklinge (ketelsbo 1540 OAUjb).

Kætilbiorn

Kæbbarbo, Tegelsmora (kiebbårbo 1540 OAUjb).

Kællbo, Tensta (Jn ketilbernabodhum 1296 17/1 Uppsala SRAp, SD 2 s. 206, j kella-bodhum 1370 15/2 UUBp).

Labbe

Labbo, Forsmark (Labboda 1540 DMS 1:1 s. 88).

Labbo, Tegelsmora (ij labbaboddom 1368 13/8 SRAp, SD 9 s. 445, DMS 1:4 s. 184).¹³

Labbo, Tensta (Labbabodha 1462 3/7 SRAp).

¹³ DMS 1:4 s. 184 läser i *Lakkabodom*.

Labbo, Österlövsta (Labbo 1554 DMS 1:1 s. 74).

Ladubo, Björklinge (Labbeboda 1548 DMS 1:3 s. 118, Laboda 1686 Björklinge ka AI: 1 s. 131, Labbona 1733 Björklinge ka AI:2 s. 39, Labo 1828–38 Björklinge ka AI: 12 s. 138, Ladebo 1849–54 Björklinge ka AI:15 s. 231).

Laghe

Labole, Lilla o. Stora, Vendel (Lagebord 1541 DMS 1:4 s. 163).¹⁴

Lagbo, Huddunge (Lagabo 1538 OAUjb, SOVm 5:1 s. 80).

Lagbo, Östervåla (in lavæbodhum 1312 18/10 SRAp, SD 3 s. 87, i lagebode 1492 E 212 f. 27r, ULdb s. 50).

Lagboda, Länna (Laghabodha 1535 OAUjb).

Lågbo, Tierp (j laghbodha 1409 12/8 DRAp, SDns 2 s. 137, Lagebo 1540, Lågeboda 1572 OAUjb).

Lågbol, Bladåker (lågebol 1540, lagebol 1556, Lageboll 1567, lågeboll 1579 OAUjb).

Laurens

Larsbo, Österlövsta (Laurensebo 1545 DMS 1:1 s. 74).

**Laurensbodha*, Ed (lauresbodum 1457 C 7 f. 9, Laurenstorp 1515 DMS 1:7 s. 263).

Lukas

?*Lockelsbo*, Tierp (Låkasbo 1535, Lucusbo 1540, Låkilsbo 1642 [ml] OAUjb).

Magnus

Mångsbo, Börje (Jn bodhum 1344 u.d. A 8 f. 31v, SD 5 s. 332, DMS 1:2 s. 81, in magnusabodhum 1376 DMS 1:2 s. 81).

Mångsbo, Dannemora (i manssebodh, i mangssebode 1494 E 212 f. 32r, ULdb s. 58).

Mångsbo, Östervåla (i Magnussabodhom 1454 avskr. 1667 SOVm 5:1 s. 176, j mans-sabodha 1518 1/5 UUBp, Månsbo 1544, Mångsboo 1680 OAUjb).

För *Mångsbo* i Börje se avsnitt 4.

Markus

Markusbo, Simtuna (marcusboda 1538 OAUjb).

**Markusbordh*, Dannemora (Markusbord 1541 DMS 1:3 s. 137).

Martin

Mårdsbo, Tierp (morthinsbo 1540 OAUjb).

Mårtensbo, Vittinge (mortensboda 1539 OAUjb).

Mårtsbo, Björklinge (martins bodha 1432 13/6 Uppsala Skoklp).

Mårtsbo, Västerlövsta (Mårtensboda 1538 OAUjb).

Mårtsbo, Östervåla (i marthinsbodhum 1415 21/5 UUBp, SOVm 5:1 s. 176).

¹⁴ Identifieringen av Lagebord 1541, då utjord till Libbarbo, med *Labole* i Vendel enligt DMS 1: 4 s. 163. Enligt en uppteckning av M. Eriksson 1930 (OAU) hörde bebyggelsen då till Holvarbo ägor.

Masse/Mathias

**Massabodha*, Vendel (massabode 1451 26/10 Örby SRAp, Mathzboda 1538 DMS 1: 4 s. 163, Mattssebo engh 1541 OAUjb).

En hypokorism *Masse* av *Mats* finns belagd från slutet av 1500-talet i Möre i Småland (Fredriksson 1974 s. 22, 132). En utveckling *Mathisa* -> *Mathsa* -> *Massa* - av förleden i ortnamnet **Massabodha* är också tänkbar. Genitivformer på *-a* av *Mathias* finns belagda, t.ex. Ragnildher mattissadotter 1438 25/5 SRAp. Fler belägg än de anförda för denna nu okända bebyggelse(?) är inte kända. Jfr *Maxe*.

Maxe

?*Moxboda*, Harg (i maxaboda 1490 E 212 f. 64v, ULdb s. 96, j moxebo 1540 OAUjb).

?*Måxbo*, Västland (Moxebo 1546 OAUjb).

Ett belägg som huvudnamn 1518 (Stockholm) och tre (två?) belägg som binamn (Västmanland). Kanske en form av **Matse* (se *Masse*) med en utveckling *ts* > *ks*, liknande den i *Ubblixbo* (se *Oblidh*)?

Mikael

Mickelsbo, Björklinge (michelsbo 1540 OAUjb).

Mickelsbo, Tierp (in Michielsbodom 1355 23/4 avskr. 1600-t. B 16 f. 289v, SD 6 s. 551).

**Mikaelsbodha*, Hägeby (Mikkelsboda 1535 DMS 1:10 s. 94).

Nikke

Nickbo, Vittinge (nickabåda 1538, nickaboda 1539 OAUjb).

I SMPs upptas under *Nikke* flera olika namnformer, *Niche*, *Nikke*, *Nicho*, *Nico*, *Nikko*, *Nichu*, *Nichi*, *Nicki*, *Nykki*, *Nickasson*, *Nickisson*. De ett flertal gånger förekommande formerna på *-o*, t.ex. *nikko*, Alunda (1316 13/9 SD 3 s. 271) och *nicho*, Alunda (1376 24/8 SD 11 s. 97), skulle kunna förklaras som en kortform av *Nicholaus*. Detta gäller kanske för *Nicho* Pæthersson i Lena, som 1385 (u.d. SRAp) bevittnar ett köpebrev. Denne torde vara identisk med Nils Petersson (Lännaätten), häradshövding i Bälinge hd 1357–1364 och underlagman i Uppland från 1376 (SD 10 s. 179, DMS 1:3 s. 23). Han är ofta omnämnd och kallas i alla andra dokument för *Niclis* (t.ex. 1357 25/4 SD 7 s. 175 f. och 1378 28/3 SD 11 s. 626), varför det mycket tydligt skrivna *Nicho* 1385 kan ses som en kortform av *Nicholaus*, försåvitt det inte är en felskrivning, där *-laus* av misstag är utelämnat. Så kan kanske *nico* (1427 26/7 Skultuna SRAp) för en faste i Norrbo hd, Västmanland, uppfattas, eftersom namnet står i slutet av en rad. Också formerna på *-e* som *Niche* och *Nikke* skulle kunna förstås som en kortform av *Nicholaus* efter mönster av vanliga kortformer på *-e* som *Kæbbe* och *Sigge*. Redan i mgl 1312 för Östervåla upptas en skattskyldig vid namn *niche* (SD 3 s. 87, som läser *inche*). Andra exempel är *Nicke de borgha*, Borgå, Finland (1346 12/5 SD 5 s. 574), *nikke* i beesnom, Gagnef, Dalarna (1384 6/7 SRAp) och *pedher nikkassons*, Västmanland (1399 22/10 DRApp, BSH 2 s. 99). Formerna med *-o* skulle också kunna tänkas vara latiniseringar av *Nikke*. Hur de från Finland flera gånger under 1400-talets senare hälft belagda formerna med *-i*, *Nicki*, *Nickisson*, skall förstås, är ovisst.

Oblidh

Ubblixbo, Tierp (Oblinsbo 1540, Obligxboda 1557, Oblidhsbodha 1572, Vbblixboo 1715 OAUjb).

Beläggen för *Ubblixbo* visar att förleden sannolikt innehåller det i mgl ?1312 för Vendel och Österlövsta betygade mansnamnet *Oblidh* (med en övergång *dhs>ks*), troligen ett ursprungligt binamn som har karakteriserat bäraren som *oblid*, dvs. 'ogunstig, ovänlig' (det äldsta belägget *Oblinsbo* 1540 är sannolikt en förvanskning). Den Laurentius Oblidsson i Österlövsta som 1355 (SD 5 s. 551) säljer en gård i Österlövsta är säkerligen son till den skattskyldige i Österlövsta 1312.

Orvidh

Orvenbo, Västerlövsta (ii oruidabodhom 1370 19/1 SRAp, SD 9 s. 652, DMS 1:8 s. 204, i wrwidebode 1492 E 212 f. 20r, ULdb s. 39, oruedeboda 1542, Örfweneboda 1590, Orfwenboo 1680 OAUjb).

Ett patronymikon *Orvidhsson* bärs av en person, nämligen Lars Orvidsson, kyrkoherde i Tingvalla, Värmland. Han omnämns 1290 (15/5 SRAp, SD 2 s. 91, laurencium orwidi)¹⁵ och 1312 (9/10 SRAp, SD 3 s. 84, laurencii oruidhæ son)¹⁶ samt 1305 5/1 (SD 2 s. 435), 1315 25/5 (SD 3 s. 216) och 1326 17/1 (SD 3 s. 708) utan patronymikon. Inga andra belägg för ett namn *Orvidh* är kända. Med tanke på kyrkoherdens västliga hemvist skulle namnet kunna förklaras som en växlingsform till *Arvidh* med *u*-omljudd förled, motsvarande fvn *Orn-* (Janzén 1947 s. 65), en form som dock inte är självklar som ingående i ett uppländskt ortnamn men ändå inte utesluten (jfr Widmark 1959 s. 292 ff.).¹⁷

Ottar

?*Uttersboda*, Vendel (Åttumsbo 1540, Ottersboder 1541 DMS 1:4 s. 170).

Pale

?*Pålbo*, Tolfta (i paalabodhe, i palabode 1496 23/2 Vallby SRAp).

Pale finns belagt som huvudnamn på tre personer från Jämtland, Härjedalen och Åland (och i patronymikon för en person från Finland) och som binamn på sju personer. I ortnamnet kan även appellativet fsv. *pali* 'påle' ingå.

Pavel

Pålsbo, Bälinge (de pawals bothum ?1345 u.d. avskr. SD 5 s. 433).

Pålsbo, Norrby (i paelssbodhum 1389 7/9 SRAp, Paelzboda 1557 DMS 1:8 s. 85).

Pålsbo, Teda (påualsboda 1547 OAUjb).

Pålsbo, Tierp (paelssbo 1535 OAUjb).

Pålsboda, Viksta (pouelsbo 1540 OAUjb).

Peder

**Pedhersbodha*, Roslags-Kulla (Pedhersbodha 1486 avskr. Vft 2:8–9 s. 152).

Persbo, Huddunge (Petersboda 1538 DMS 1:8 s. 147, Persboda 1569 OAUjb; SOVm 5:1 s. 83).

**Persbol*, Husby-Långhundra (Perssbooll äng 1566, Persboolet 1572 OAUjb).

¹⁵ SD läser *arwidhi*, i den digitala versionen (SDHK) ändrat till *orwidi*.

¹⁶ SD läser *ormdhæson*, i den digitala versionen (SDHK) ändrat till *oruidhæson*.

¹⁷ Jag tackar forskningsarkivarie Lennart Ryman, som genom förmedling av fil. dr Annika Björklund, DMS, uppmärksammat mig på dessa personnamnsbelägg och gett uppslag till förklaring av namnet.

Pelle

Pellebol, Knutby (Pellebol 1540 DMS 1:4 s. 307).

Pellebol, Lohärad (Pelleboll 1543 DMS 1:5 s. 79).

Pete

Petbo, Östervåla (i petabodun 1454 avskr. 1667, Petebo Engen 1652 SOVm 5:1 s. 161).

Pettbol, Bladåker (petebol 1540 OAUjb).

Ett belägg från Hälsingland 1490 och flera belägg från 1500-talets Småland. Sannolikt en smekform till *Peder* (Modéer 1957 s. 58).

Ragge

Raggboda, Viksta (Ragabor 1540, raggebo 1542 OAUjb).

Ett belägg (*raggo*) i mgl 1312 för Östervåla i Uppland. NRL (s. 178) upptar ett oklart runsvenskt *Rag(g)i* från Södermanland, tolkat som en avledning till *ragg* eller en bildning till fvn. *ragr* 'feg'. Kanske kan man också tänka sig en kortform till namn på *Rag(n)-*.

Ragnvald

**Ragnvaldsbol*, Bladåker (Ragualsbol 1543 DMS 1:4 s. 287).

Ragnvaldsbo, S:t Olof (Rawalsbodha 1452 u.d. SRAp).

Ragnvaldsbol, Rasbokil (Ragualdzbooder 1452 1/6 SRAp, Raffualsbooll 1573 OAUjb).

Ravastbo, Simtuna (rawals boda 1453 2/2 SRAp, Ragwalzbodha 1453 20/7 Linköping SRAp, Rauasteboda 1556 DMS 1:8 s. 110).

Jfr *Ragnvardh*.

Ragnvardh

?*Ralbo*, Tolfta (j Rawadhobodhum 1409 12/8 Uppsala DRAp, Raffuallebo 1535 OAUjb).

Det äldsta belägget för *Ralbo* kan möjligen förenas med tanken att förleden utgörs av *Ragnvardh*, som dock är belagt endast för två personer (en student i Prag 1374 och en borgare i Norrköping 1378) och saknas i NRL. En alternativ tolkning utifrån *Ragnvald* försvåras av att *s*-genitiv då vore att vänta (En alternativ Raffuallebo 1535); genitiv på *-ar* är enligt Peterson (1984) en norsk och västsvensk särutveckling.

Ragnvast

Ravastbo, Huddunge (Raffuastaboda 1538 OAUjb, SOVm 5:1 s. 85).

Ravastbo, Vendel (Rawastabodha 1540 OAUjb).

Randolf

?*Randersbo*, Film (i Ranstarbo 1443 avskr. 1600-t. DMS 1:3 s. 148, Randesbo 1541, Randistabo 1543, Randersbo 1555, Randilsbo 1590, Randersboda 1612, Randesbo 1680 OAUjb).

?*Randesbo*, Österlövsta (Randesboda 1541 DMS 1:1 s. 75, Randebohd 1555, Randesbo 1680 OAUjb).

Belagt för en person i mgl för Ekeby sn ?1312 och för en gotländsk domare från 1300-talet. Om *Randolf* ingår i *Randersbo* i Film är dock mycket osäkert. Det äldsta

belägget (Ranstarbo 1443) härrör enligt DMS (1:3 s. 146) från en dålig avskrift (1600-talet, Klas Örnhielm). Bland 1500-talsbeläggen avviker Randistabo 1543 (jfr dock Ranstarbo 1443), medan Randesbo 1541, Randersbo 1555 och Randilsbo 1590 går att förena med tanken på att förleden kan utgöras av mansnamnet *Randolf*. Ett 1638 (Per Larssons db s. 85) omnämnt »Randalsbool» skulle möjligen kunna avse Randersbo i Film.¹⁸ Mycket osäkert är också om *Randesbo* i Österlövsta innehåller *Randolf*.

*Rikke

Rickebo, Östervåla (Rickaboda 1541 DMS 1:4 s. 135, SOVm 5:1 s. 180).

Något sådant namn finns inte belagt men skulle kunna vara en kortform till namn på *Rik-* (M. Wahlberg i SOVm 5:1 s. 180). Under uppslagsformen *Rike* upptar SMPs Rycco (kanik i Lund 1130-talet) och Ricus Hansson (Finland 1501). I NRL upptas ett uppländskt runbelägg *riki* med frågetecken under uppslagsformen *Riki* med kommentaren att det kan vara bildat till adj. *rik* i betydelsen 'mäktig, förnäm, rik'; enligt UR 2 (s. 231) är det en kortform till namn på *Rik-*.

Ringsten

Ringsboda, Vendel (Ringestensbo 1540 DMS 1:4 s. 166).

Endast två upplänningar med detta namn är kända, i mgl ?1312 Vendel och 1467 Alunda). Saknas i NRL, som inte heller upptar andra namn med en förled *Hring-*.

Ringvidh

Ringelbo, Tierp (i ringewedsbodhe 1528 15/1 Bergslp, Ringuedebo 1541, Ringellboda 1613 OAUjb).

Elva personer med detta namn (samt en Ringvidhsson) är kända, varav två i mgl 1312 för Österlövsta och Östervåla i Uppland, en olokaliserad upplänning 1299, vidare ärkedjäknen i Uppsala Ringvidh Nilsson (levde första halvan av 1300-talet och härstammade möjligen från Östergötland, varom se Hedberg 2007 s. 376 f.), övriga från Södermanland, Östergötland och Gotland. Saknas i NRL.

Rodhvidh

Ruvelbo, Tierp (i roffuedeode 1528 15/1 Bergslp, Rofuallabo 1540 OAUjb).

Endast tre gotlänningar med detta namn är kända (1300-talet, 1486). Saknas i NRL.

Rune

Rundbo, Tegelsmora (runebo 1540, Runebo 1573 OAUjb, Rundbo 1876–80 Tegelsmora ka AI:18 s. 51).

Ett belägg från Bohuslän 1399 och ett patronymikonbelägg från Håtuna i Uppland 1324. Runsvenskt *Rūni* (NRL s. 185). Kortform till namn på *Run-* (Otterbjörk 1970 s. 120, Brylla 2004 s. 192, NRL s. 185, Källström 2013 s. 81). Den i jordeböckerna 1540–73 upptagna utjorden noteras från 1541 under Källsby. Namnet dyker sedan inte upp förrän i husförhörslängden för Tegelsmora 1876–80, där det är tillskrivet i efterhand för en bebyggelse på Källsby ägor. Namnet på den gamla utjorden har uppenbarligen levt kvar och övertagits av en senare bebyggelse.

¹⁸ Dokumentet utgörs av ett tingsprotokoll från Rasbo hd, där en kvinna från Rasbokils sn och en man från Randalsbool döms till döden för horsbrott.

Runvast

Romstarbo, Vendel (in ronaste bodhom ?1312 u.d. SRAp, SD 3 s. 87, i *rwmstarebode* 1492 E 212 f. 30v, ULdb s. 55).

Fyra upplänningar med belägg från 1300-talet, varav en i mgl ?1312 för Vendel (dock icke i *Romstarbo*, som också omnämns i längden med Laurencius som inbyggare), samt en västmanlänning från Kumla nära Uppland. NRL (s. 185) noterar två uppländska och ett västmanländskt belägg för *Rūnfastr*. Magnus Källström (2013 s. 79) behandlar kortfattat *Runfast* utifrån ett belägg i en tredje uppländsk runinskrift (U 1003). Denna var vid utgivningen av UR känd endast i två fragment, men en teckning av stenen från 1769 eller 1770, som Källström upptäckte 2007, visar att den innehåller fyra personnamn, bl.a. **runfast**, som av formen att döma, utan nominativändelse *r*, borde vara ett kvinnonamn. Något kvinnonamn **Rūnfast* upptas dock inte i NRL.¹⁹ Namn på *Rūn-* tycks under vikingatiden ha särskild anknytning till Uppland och Västmanland (Källström 2013 s. 81). Den ursprungliga personnamnsförleden i ortnamnet *Romstarbo* har senare ändrats till en sammansättning med *arve* 'arvinge', alltså 'Runvasts arvinges (arvingars)'.²⁰

Salmund

**Salmundabodha*, Österlövsta (Salmundebodh 1535 OAUjb).

Ett uppländskt runbelägg (NRL s. 186 f.) och mycket få någorlunda säkra medeltida namnbärare (Skåne 1, Östergötland 2, Bohuslän 1), välbelagt i Danmark (DGP sp. 1192 f.). Namnet synes i latinsk kontext ibland återges med det inlånade, vanligare *Salomon*, som ofta uppträder i formen *Salmon* (jfr Hornby 1947 s. 188). Ibland kan det vara svårt att avgöra vilket av de båda namnen som avses, t.ex. i beläggen *lawrinz salmonsson* (1412 17/8 SRAp, SDns 2 s. 536), *laurens salmondsons incigle* (1413 21/3 SRAp, SDns 2 s. 604), *laurens salmundson* (1414 10/7 SRAp, SDns 2 s. 834), som avser samma person. I ortnamnet **Salmundabodha* bör det dock, med tanke på kompositionsfogen *-e-* 1535, röra sig om *Salmund*, som har ursprunglig genitiv på *-ar*.

Sibbe

Sibbo, Film (j *sibbabodum* 1355 5/4 SRAp).

Sigge

?*Seggbo*, Tierp (*ssegeboda* 1541, *Segebo* 1544, *Siggeboda* 1546 OAUjb).

**Siggabodha*, Sigtuna (*Siggabodhir* 1325 30/10 SRAp).

Siggbo, Västerlövsta (*Siggaboda* 1539 OAUjb).

Om *Sigge* ingår i *Seggbo* i Tierp är tveksamt med tanke på de två äldsta beläggen *ssegeboda* 1541 och *Segebo* 1544 samt dialektuttalet *sègbó* (Ingegärd Isaksson 1934 OAU).

Sighfridh

Seffrabol, Dannemora (*Siffredeboll* 1551 DMS 1:3 s. 138).

¹⁹ Källström (a.st.) menar att det också är osäkert om ett av de uppländska belägg som tas upp i NRL (U 1135) skall tolkas som mansnamnet, eftersom stenen är defekt.

Sighvast/Sævast

?**Sighvastabodha/Sævastabodha*, Viksta (Seuastabode 1541 DMS 1:3 s. 199).

?*Sävastbo*, Österlövsta (Sseuastebo 1545 DMS 1:1 s. 78).

Sävastebo, Bälinge (?*Sighuastus* de bodhum 1299 5/12 SRAp, i sigwastabodom 1470 27/6 SRAp, Seuastabo 1540 OAUjb).

Bristen på medeltida belägg för **Sighvastabodha/Sævastabodha* och *Sävastbo* innebär att både *Sighvast* och *Sævast* kan tänkas ingå. *Sævast* är emellertid i SMPs främst belagt i Jämtland och därtill endast i Småland (2 belägg), Östergötland (1 belägg), Dalarna (1 belägg) och Norrbotten (1 belägg). *Sighvast* är däremot relativt välbelagt i Uppland, bl.a. med flera belägg redan i markgäldslängderna från 1312.

För *Sävastebo* se avsnitt 4.

Sighvat

?*Sävattbo*, Tierp (seuadebo 1541 OAUjb).

?*Sävattbo*, Vendel (j Siwattaboda 1453 7/6 Sjöholm).

De båda *Sävattbo* i Tierp och Vendel ser ut att kunna innehålla ett personnamn på *Sigh-*, möjligen *Sighvat*, som emellertid har genitiv på *-s*, vilket inte stöds av beläggen. I SMPs finns dock ett belägg från Sotholms hd i Södermanland med bindevokal *-a* i ett patronymikon (olaff sigwathason 1426 20/8 LSBp). En tänkbar möjlighet för *Sävattbo* i Vendel vore *Sighvardh* med förväntad genitiv på *-a(r)*, för vilket belägg finns i SMPs, t.ex. *sighwardhasson* 1413.

Sille

Sillbo, Huddunge (ii sillabodhom 1370 19/1 SRAp, SOVm 5:1 s. 87).

Sillebo, Österlövsta (Sillebo 1554 DMS 1:1 s. 75).

Sillebo, Östervåla (sillæbode, sillabode 1492 E 212 f. 27r, ULdb s. 50, SOVm 5:1 s. 181).

Silvast

**Silvastabo*, Västland (Siluastebo 1546 DMS 1:1 s. 65).

Skalle

Skallebo, Tolfta (Skallebo 1535, skalabo 1540 OAUjb).

?*Skälby*, Östervåla (Skoleboda 1544 DMS 1:4 s. 136, Skaleboda 1560, Skalleboda 1638, Skälby 1680 OAUjb; SOVm 5:1 s. 162).

Endast belagt i två patronymikon avseende samma person (Västergötland), däremot välbelagt som binamn. *Skallebo* innehåller därför snarast binamnet, liksom *Skälby* (Mats Wahlberg i SOVm 5:1 s. 162).

Skægge

Skæggebo, Norrby (Skeggeboda 1538 DMS 1:8 s. 85).

En rad ortnamn på *Skægge-* uppges i litteraturen innehålla det fornsvenska mansnamnet *Skægge*, t.ex. *Skæggestad* i Drothem i Östergötland (Gösta Franzén i SOÖg 11 s. 28), *Skæggesta* i Litslena i Uppland (Vikstrand & Zachrisson 2006 s. 191 ff.), *Skæggebol* i Gillberga, Värmland (SOV 4 s. 8), *Skæggered* i Lindome i Halland (Harry Ståhl i SOH 3 s. 155), *Skæggebolet* i Bällefors, Västergötland (Ivar Lundahl i SOSk 11:2 s. 32) och det här aktuella *Skæggebo* i Norrby (Axelsson 1959 s. 59). Som huvudnamn är det belagt endast för fyra personer (Bohuslän, Småland, Jämtland), medan det som binamn

däremot är välbelagt. Sannolikt är det alltså i de flesta fall fråga om ett binamn. Också som huvudnamn måste det rimligen vara ett ursprungligt binamn, säkerligen på en person med iögonenfallande skägg.

Sone

Sonbo, Film (Sonebo 1543 OAUjb).

Sonnebo, Tärna (sona j bodom 1415 före 25/1 Nordmp, j sonabodum 1423 före 20/7 Nordmp).

För *Sonnebo* se avsnitt 4.

Staffan

Staffansbo, Vittinge (Staffansboda 1549 OAUjb).

Staffansbo, Västerlövsta (ii staffansbodhum 1370 19/1 Sthlm SRAp).

Staffansbo, Östervåla (j staffansbodha 1518 1/5 UUBp, SOVm 5:1 s. 184).

Styrbjörn

?*Storbarbo*, Norrby (Storbärboda 1545 DMS 1:8 s. 86).

För *Styrbjörn* finns i SMPs flera belägg med *o* i förleden, bl.a. *Storber-* i sammansättning med *-son*, varför *Storbarbo* i Norrby mycket väl kan innehålla detta ganska vanliga mansnamn. Per Axelsson (1959 s. 59) anser att förleden innehåller personnamnet **Storbiörn*. Något sådant finns dock inte belagt, även om det är en tänkbar namnbildning, då snarast ett binamn.

Sven

Svensboda, Riala (Suensbo 1540 OAUjb).

**Svensbodha*, Tierp (j suensbodhum 1452 12/8 DRAp).

Thingvast

Tingvastbo, Huddunge (i Thyngwastabodhom 1396 u.o. regist 1540-t. RL pag. 289/f. 174r, i thingwastabodum 1409 9/8 SRAp; SOVm 5:1 s. 91).

Tingvastbo, Tärna (tinguastebå 1538 OAUjb).

Thomas

Tommesboda, Björklinge (thomesbo 1540 OAUjb, DMS 1:3 s. 129).

Tomsarbo, Vendel (in thomasbodhom ?1312 u.d. SRAp, SD 3 s. 87, i tomsabode 1492 E 212 f. 30v, ULdb s. 55,²⁰ Tomssarbo 1540 DMS 1:4 s. 169, Tomsarebo 1544 OAUjb).

Den ursprungliga förleden *Thomas-* i *Tomsarbo* har bytts ut mot **Thomasarva-* 'Thomas arvinges (arvingars)'

Thordh

?*Tolbo*, Österlövsta (Tolebodh 1545 OAUjb).

Tolbo, Östervåla (i talebode 1492 E 212 f. 26r, ULdb s. 48, Tordeboda 1541 DMS 1:4 s. 138; SOVm 5:1 s. 192).

Tolboda, Viksta (Tordabol 1444 1/10 SRAp, Tolleboda 1545 DMS 1:3 s. 203).

²⁰ ULdb läser *tomsaruabode*.

Thorkil

Torkelsbo, Vendel (i Torkilsbodha 1528 DMS 1:4 s. 169).

Thorsten

Torstenboda, Frötuna (Torstenbodha 1535, Thorstensboda 1568 OAUjb).

Torskebo, Norrby (i Torstensboda 1528 GFR 5 s. 296, Tårsseboda 1590, Tårskebo 1760 OAUjb).

Thrond

Trundboda, Håtuna (Trundebodha 1528 GFR 5 s. 117).

Namnet, som saknar uppländska belägg, har en västlig tyngdpunkt, men är känt också från Skåne, Öland och Östergötland.

Thængel

Tängesbo, Östervåla (i theingilssbodom 1398 avskr. 1700-t. E 182 s. 303, Tingelsboda 1541 DMS 1:4 s. 138, Tengelsbo 1544 OAUjb; SOVm 5:1 s. 193).

Tubbe

Tobbo, Östervåla (Mellem ... twbbæ bode 1492 E 212 f. 27, ULdb s. 50, Tubbaboda 1544 OAUjb; SOVm 5:1 s. 192).

Tobo, Tegelsmora (Tubo 1540, Toboda 1612 OAUjb).

Tyke

Tyckbo, Västerlövsta (Tykebode 1455 avskr. 1600-t., Tykebodha ca 1500 DMS 1:8 s. 196).

Udde

?Åddebo, Hållnäs (wddlebo 1546, vddebo 1555, Oddebo 1590, Åddeboda 1825 OAUjb).

Ulf

Ulvso, Tegelsmora (?i wlobodhom 1439 DMS 1:4 s. 186, wlfssbodha 1535, Olsbo 1540 OAUjb).

Ulvsboda, Enköpings-Näs (vlzboda 1541, vlffzboda 1557 OAUjb).

Ålgboda, Riala (Wlffsbooda 1556, wlfssbod eng 1561, Alzboda Eng 1611, Algboda 1666, Elgeboda 1680 OAUjb).

Ölsboda, Björklinge (wlffzbodom 1545 OAUjb, Ålsboda 1844 Björklinge ka AI:14 s. 96, Örsbo, Olsbo 1862 gek Norunda härad, Ålsboda 1932 Björklinge ka AI:7 s. 338, Ölsboda kartsök och ortnamn 2018).

Ett ursprungligt **Ulfso* i Riala, avseende en nu okänd äng, har missförstått i jordeböckerna och slutade som *Ålgboda*, kanske för att ortnamnet inte var allmänt känt. Det ursprungligen likalydande namnet i Björklinge har genomgått den oväntade utvecklingen *Ulfso* -> *Åls*-> *Öls*-; lokalt uttal *øsboda* med supradentalt *sje*-ljud (1935 Stina Holmström OAU).

Vibiorn

?*Vibbleboda*, Vendel (wibbenebord 1541 UH 14A s. 213,²¹ Wibbleboda 1794 OAUjb [utjord upptagen under Valla]).

²¹ DMS 1:4 s. 170 läser Wilbenebord.

Uppländska ortnamn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* med personnamnsförleder 29

Läsningen av belägget 1541 är osäker. DMS:s läsning *Wilbenedbord* stöds av den senare formen *Vibbleboda*, medan en lika trolig läsning *wibbenedbord* kan förenas med tanken att förleden vore genitiv av mansnamnet *Vibiorn*, mindre troligt *Vidhbiorn* eller *Vighbiorn*, för vilka det i SMPs endast finns ett resp. två belägg.

Vidholf

?*Vigelsbo*, Valö (i *widelsbodhæ* 1490 E 212 f. 65v, ULdb s. 97, *Wigelsboda* 1540 OAUjb).

Vidholf är belagt för endast två personer i Östergötland samt som runsvenskt *Viðulfr*, Östergötland (NRL s. 251). Om det äldsta belägget för ortnamnet är korrupt/missuppfattat (läsningen är dock säker), är *Vigholf*/**Vigisle* (se nedan) ett tänkbart alternativ.

Vighe

Vibo, Tegelsmora (*vigebo* 1540 OAUjb).

SMPs upptar endast tre belägg, *wigone* [ablativ] (1313, Västergötland) och två *vi-gas(s)on* (1382, 1399 Småland). Kortform till ett namn på *Vigh-*?

Vigholf/*Vigisle

Vigelsbo, Altuna (*Vigelsboda* 1538 DMS 1:8 s. 59).

Vigholf är belagt för fyra personer i Småland, Västmanland och på Åland. Ett **Vigisle*, en *an*-stamsutvidgning av det runsvenska *Vigisl/-gils* (NRL s. 253), synes ingå i *Vigelsbo* i Möklinta, Västmanland (j *wigislabodhum* 1363 omkr. 10/7 Västmp, j *wigelsboda* ?1543 19/3 Folkärna Västmp). Båda dessa namn är förleder i *Vigelsbo* i Altuna. Vilken som ingår i tredje *Vigelsbo*, i Västerlövsta, är ovisst. Av de äldsta beläggen att döma (*Wekelesaboda* 1514 C 21 f. 12, *Vikkelsboda* 1538 DMS 1:8 s. 140, *wiggelsbode* 1543 OAUjb) synes varken *Vigholf* eller **Vigisle* kunna komma i fråga. De äldsta beläggen *k* återspeglas möjligen i ett äldre dialektuttal *vītsalsbó* (OAU) med »norrländsk» förmjukning – jfr att det äldre uttalet av *Vigelsbo* i Möklinta är *vīdjesbō* (H. Ståhl 1933 OAU). Utgående från de äldsta formerna med *-k* skulle hypotetiskt ett mansnamn **Vikulf* kunna komma i fråga. Ett runsvenskt *Vikarr* (Östergötland) tolkas som innehållande appellativet *vik* (NRL s. 255). Ett fåtal belägg finns också på att förleden *Vigh-* skrivs *Vik-*, i t.ex. *Vighbiorn* (*vicbermus* ?1312 u.d. SRAp, SD 3 s. 89; Uppland) och *Vighsten* (*wikstens* 1358 26/11 SRAp, SD 7 s. 133; Småland). Vidare finns *vikhe* belagt från Tegelsmora i Uppland (1312 18/10 SRAp u.d., SD 3 s. 91). En parallel till *Vigelsbo* i Västerlövsta kan vara namnet på en nu okänd utjord i Tierp, upptagen i jordeböckerna 1581–1715 (*wikilsboda* 1581, *Wittelzbo* 1613, *witellsbo* 1715 OAUjb). Jfr *Vidholf*.

Vivast

Vivastbo, Västerlövsta (j *wiwastabodhom* 1390 29/9 SRAp).

Ærland

Erlandbo, Vendel (?*erlendus* in *bodhom* ?1312 u.d. SRAp, SD 3 s. 88, *Ærlingebo* 1540 DMS 1:4 s. 154, *Erlanboda* 1557 OAUjb).

Se avsnitt 4.

Ær(n)mund

Armanbo, Nora (j *ermunda* *bodhom* ?1390–1409 regest 1540-t. RL pag. 290/f. 174v, j

Ermundabodum 1409 9/8 SRap; SOVm 5:1 s. 121).
Ermundbo, Österlövsta (ermundebodh 1535 OAUjb).
 **Ærmundabodha*, Järlåsa (Ermundeboda 1538 DMS 1:6 s. 124).

Ærnvast

Arvidsbo, Tierp (eruastebo 1540, Aruasteboda 1572, arfweedzboo 1715 OAUjb).

Æsbiorn

Åspenbo, Östervåla (Espenebo 1544 OAUjb, SOVm 5:1 s. 200).

Øiar

Ørsbo, Skuttunge (in opido dicto øiarsbodhum 1334 23/8 avskr. 1344 A 8 f. 166r).
 För detta välbelagda mansnamn finns endast två uppländska belägg, Øarus i mgl ?1312
 från Hällnäs och i ett patronymikon 1430 (Spånga).

Ølver

?*Ølsbo*, Tierp (Ølsbo 1549 OAUjb).

Namnet *Ølver* som ortnamnsförled har behandlats av Gun Widmark (1965 s. 79 ff.).
 Hon tar inte upp *Ølsbo* Tierp, däremot några andra namn med äldre skrivningar på
Øls-, bland vilka hon menar att endast ett fåtal utan vidare kan antas innehålla mans-
 namnet *Ølver* (a.a. s. 83 med hänv.). Det äldre dialektuttalet med kakuminalt *sje*-ljud
 (dvs. »tjockt» *l + s*), *øsbøø* (uppteckning Ingegärd Isaksson 1935 OAU), för det här
 aktuella Tierpsnamnet gör emellertid en sådan tolkning möjlig.

Ønd

Ønbo, Skuttunge (Yndebo 1540, Øndebo 1590 OAUjb).
Øndbo, Östervåla (øndabodhæ ?1326 u.d. samtida avskr. SRap, SOVm 5:1 s. 201).
Øndebo, Tierp (Øndebo 1538 DMS 1:4 s. 83).
Ønsbo, Hällnäs (Ønsbo 1545 DMS 1:1 s. 84).
 Uppvisar genitiv på både *-a* och *-s*.

Østen

Østanbo, Björklinge (östensbo 1540, Østerboda 1545, Østensboda 1550 DMS 1:3 s.
 130, Østerbodha 1558 OAUjb, Østanbo 1891 Björklinge ka AI:22 s. 209).
Østensbo, Skuttunge (Østensboda UDR 1:2 f. 4v).
Østensbo, Tierp (östansbo 1541, østensboda 1557 OAUjb).
Østensbo, Valö (Østhensbo 1540 DMS 1:1 s. 92).
 **Østensbodha*, Viksta (j østensbodha 1429 29/3 Uppsala SRap).
Østanbo upptas som utjord i OAUjb fram till 1613 och återinförs 1930 som *Østerbo*
 (fr.o.m. 1952 *Østanbo*). Upptas som lägenhet med namnet *Østanbo* fr.o.m. 1891 enligt
 Björklinge ka.

3. Personnamnens frekvens och ursprung

Sammanlagt 193 olika personnamn (varav nio är alternativa namn) tas upp i namnförteckningen i avsnitt 2. Endast fjorton kvinnonamn kan säkert eller någorlunda säkert beläggas; därtill kommer det mycket osäkra *Birgitta* (som möjligen i stället skulle kunna vara mansnamnet *Berte*).²²

Många av personnamnen uppträder i mer än ett ortnamn; vanligaste kvinnonamn är *Ragnhild* (3 ortnamn) och vanligaste mansnamn *Hæming* och *Laghe* (6 ortnamn). Antalet ortnamn där de enskilda personnamnen ingår kan måhända ge en fingervisning om dessas allmänna frekvens.

Antal ortnamn per kvinnonamn:

3 ortnamn: *Ragnhild*.

2 ortnamn: *Cecilia*, *Karin*, *Maria*.

1 ortnamn: *Afridh*, *Anna*, ?*Birgitta*, *Disa*, ?*Gunhild*, *Ingefridh*, *Kristin*, *Magnhild*, *Margit*, *Sighridh*, *Ærløgh*.

Antal ortnamn per mansnamn:

6 ortnamn: *Hæming*, *Laghe*.

5 ortnamn: *Gunnar*, *Hakon*, *Hvit*, *Labbe*, *Martin*, *Pavel*, *Østen*.

4 ortnamn: *Benne*, *Biorn*, *Budde*, *Faste*, *Gunne/Gumme*, *Inge*, *Kalle*, *Kulle*, *Ragnvald*, *Ulf*, *Ønd*.

3 ortnamn: *Brudde*, *Gubbe*, *Gudhmund*, *Holmvidh*, *Iærle*, *Karl*, *Karle*, *Kofre*,

²² En översiktlig genomgång av medeltida namn på *-bodha* i Gästrikland utifrån DMS 11 och Hedblom 1958 tillför sex nya mansnamn: *Farman* (*Färmansbo*, Österfärnebo, i Farmandzbo-dhum 1391 avskr. DMS 11 s. 112, Hedblom 1958 s. 110; jfr det sent belagda *Färmansbo* i Nora, Uppland, varom se M. Wahlberg i SOVm 5:1 s. 107), ?*Sighbiorn* (*Sibbersbo*, Torsåker, Sebersbo 1549 DMS 11 s. 86, Hedblom 1958 s. 123), *Sighurdh* (*Sjulsbo*, Ockelbo, Siursboda 1542 Hedblom 1958 s. 138), ?**Sighvalde* (*Sevallbo*, Hedesunda, ?i Bodum 1424 DMS 11 s. 47, j bodu 1541, i siäualleboda 1541, Säffwasboda 1542, j Sewallebode 1543–48 Hedblom 1958 s. 103 f., jfr runsvenskt *Sigvaldi* NRL s. 194), *Sighsten* (*Sixbo*, Österfärnebo, syxten i bodhom 1379, Olaff Sixtensson i Bodhum 1403 avskr., j Sigstensbode 1543 Hedblom 1958 s. 111), **Ulfger* (*Ulvkisbo*, Österfärnebo, j älgersboda 1541, j wlgersbode 1542–48, j wlffgersbode 1544 Hedblom 1958 s. 112, jfr runsvenskt *Ulfgæirr* NRL s. 240; utgående från det äldsta belägget skulle förleden i stället kunna innehålla mansnamnet *Holmger*). Ytterligare åtta mansnamn finns också belagda i det uppländska materialet: *Gisle* (*Gisselbo*, Hedesunda, Gislåbode 1544 Hedblom 1958 s. 105), *Gunne* (*Gundbo*, Hedesunda, Gunnaboda 1553 Hedblom 1958 s. 61, 98), *Halsten* (*Hallsbo*, Hedesunda, j halstensboda 1541 Hedblom 1958 s. 99), *Kætil* (*Kessmansbo*, Hedesunda, Kettilzode 1544, Ketzmansbo 1557 Hedblom 1958 s. 102; Hedblom a.a. föreslår att mellanstavelsen *-mans-* härrör från mansnamnet *Kætilmund*), *Martin* (*Mårtsbo*, Valbo, j mortensboda 1541 Hedblom 1958 s. 161), *Peder* (**Pedhersbodha*, nu *Nordanåsbo*, Ockelbo, j pärsboda 1541 Hedblom 1958 s. 136), *Ragnvald* (*Rasbo*, Österfärnebo, i Raffualsboda 1541 DMS 11 s. 116, i raffualboda 1541, j rawasbode 1542–43 Hedblom 1958 s. 111), *Ulf* (*Ulvso*, Österfärnebo, ?Olaffver i Bodhum 1379, i Olafandersonsbodhum 1391 DMS 11 s. 118, j wlsboda 1541 Hedblom 1958 s. 112).

Krok, Magnus, Mikael, Peder, Sigge, Sighvast/Sævast, Sille, Staffan, Thordh, Ær(n)mund.

2 ortnamn: *Anders, Arne, Bengt, Birgher, Drængus, Filippus, Gerike, Gisle, Gregers, Gregge/Grigge, Gudhvast, Herman, Holmsten, *Holmvardh/Halvardh, Iakob, Ingolf, Iohan, Kare, Klemet, Kæbbe, Kætilbiorn, Laurens, Markus, Maxe, Pelle, Pete, Ragnvast, Randolph, Sighvat, Skalle, Sone, Sven, Thingvast, Thomas, Thorsten, Tubbe.*

1 ortnamn: *Adde, Agne, Ane, Asmund, Bagge, Basse, Beneke, ?Berte, Bonde, Bosse/Busse, Bote, Braghe, Bruse, Bryniolf, Didrik, *Fabbe, Fagge, Fastbiorn, Fastmund, Finne, Finvidh, Folke, Frøbiorn, Gamse, Giordh, Grim, Gudhleif, Gudhsten, Gunvidh, Gutte, Guze, Gydhi, Gælle, Gæste, Haghbard, Haldor, Halsten, Harald, Henrik, Hinze, Holmfast, Holmger, *Hvitbiorn, Hæghmund, Høk, Ighul, Ilian, Ingebiorn, Ingemund, Ingevald, Ingevast, Ingvar, Ioar, Jordan, Iuvur, Kape, Klaves, Knut, Kæli/Kælle, Kætil, Lukas, Masse/Mathias, Nikke, Oblidh, Orvidh, Ottar, Pale, Ragge, Ragnvardh, *Rikke, Ringsten, Ringvidh, Rodhvidh, Rune, Runvast, Salmund, Sibbe, Sighfridh, Silvast, Skægge, Styrbiorn, Thorkil, Thrond, Thængel, Tyke, Udde, Vibiorn, Vidholf, Vighe, Vigholf/*Vigisle, Vivast, Ærland, Ærnvast, Æsbiorn, Oiar, Ølver.*

Genomgången har visat att flera namn som är dåligt eller inte alls belagda i SMPs eller i runinskrifter och dåligt eller inte alls belagda i Uppland kan återfinnas i de uppländska ortnamnen på *-bodha*, *-bol* och *-bordh*, t.ex. **Fabbe*, *Fagge*, *Fastmund*, **Holmvardh*, *Hægmund*, *Kofre*, *Orvidh*, *Ragge*, *Randolf*, **Rikke*, *Ringsten*, *Ringvidh*, *Rodhvidh*, *Runvast*, *Salmund* och *Vigholf/*Vigisle*. I ortnamn belagda först på 1500-talet, varav flera i modern tid avser endast torp, t.ex. *Raggboda* i Viksta (Ragge), *Ringelbo* i Tierp (Ringvidh) och *Ringsboda* i Vendel (Ringsten) återfinns flera ålderdomliga och fåtaligt belagda namn. Om detta skall tolkas så att bebyggelserna verkligen är unga och att ett ålderdomligt personnamnsskick har levt kvar, eller att bebyggelserna är äldre än beläggen låter ana kan inte avgöras.

Fördelningen mellan gamla inhemska namn och kristna eller andra sent inlånade personnamn har ofta intresserat de forskare som studerat det medeltida personnamnsskicket under en viss period, i en enskild källa eller i ett särskilt område. Av de 184 olika här aktuella personnamnen (alternativnamnen borträknade) är endast drygt 21 % kristna personnamn (eller namn inlånade från tyskan eller annat språk),²³ en påfallande låg andel med tanke på att många av de aktuella ortnamnen säkerligen har tillkommit under senare delen av medeltiden, då andelen sådana personnamn bland befolkningen sä-

²³ ?*Birgitta*; *Beneke*, ?*Berte*, *Benne*, *Didrik*, *Gereke*, *Henrik*, *Herman*, *Hinze* och *Klaves*.

kerligen var betydligt högre. Av de namn som har mer än en förekomst i ortnamn är ca 30 % av ickenordiskt ursprung och bland dem med 4–6 förekomster endast knappt 16 %. För namnen på *-ryd* i Småland, varav majoriteten är medeltida, konstaterar också Staffan Fridell (1992 s. 222 f.) att de gamla nordiska personnamnen dominerar stort bland de förleder som innehåller huvudnamn, men han för inte detta resonemang vidare. Folke Hedblom (1958 s. 60) påpekar att de flesta av de personnamn som ingår i *-bodha*-namn i Gästrikland är förkristna (jfr not 22). Roland Otterbjörk (1957 1 s. 110, del 2 s. 2) har undersökt namnskicket i de s.k. markgäldslängderna från 1312, de längder som förtecknar den extraskatt som detta år upptogs från gods i norra Uppland för hertigarna Eriks och Valdemars räkning.²⁴ Han anger att endast ca 10 % av namnen i markgäldslängderna är inlånade, men sådana bärs å andra sidan av i det närmaste en tredjedel av de nämnda personerna, dvs. en högre andel än bland de här undersökta ortnamnens personnamnsförleder. Göran Dahlbäck (1997), som har gjort en noggrann genomgång av personnamnen och antal bärare i markgäldslängderna, kommer fram till en högre siffra än Otterbjörk. Enligt Dahlbäck (a.a. s. 168) bär 39 % kristna namn, men då räknar han, i motsats till Otterbjörk, till gruppen kristna namn även förkristna namn som burits av personer med helgonrykte, *Botolv*, *Botvid*, *Brynolf*, *Holmger* och *Olof*. Av de 135 personer som upptas i markgäldslängden för Hållnäs i Upplands nordöstligaste utkant bär 43 kristna namn, dvs. knappt 32 % (Eldblad 2012 s. 14, 26). Varför andelen gamla inhemska personnamn är så pass hög bland förlederna i de uppländska ortnamnen på *-bo*, *-bol* och *-bord* jämfört med vad som kunde förväntas är svårbedömt. Tillhörde de personer, vilkas namn utgör förleder i dessa ortnamn, ett annat socialt befolkningsskikt med ett mer konservativt personnamnsskicket än de skattskyldiga som upptas i markgäldslängderna?

I flera fall har personnamnsförlederna kommit att omtolkas eller förvanskas. *Arvidsbo* i Tierp innehåller ursprungligen *Ærnvast*, *Bergsbo* i Lunda *Birgher*, *Gunnarsbo* i Husby-Långhundra *Gudmund*, *Juvansbo* i Valö *Iuvur*, *Ravastbo* i Simtuna *Ragnvald*, *Torskebo* i Norrby *Thorsten*, *Älgboda* i Riala och *Ölsboda* i Björklinge *Ulf*. *Mängelbo* i Skuttunge och *Offerbo* i Östervåla innehåller kvinnonamnen *Magnhild* och *Afridh*. Omtolkningen av de ursprungliga förlederna *Gunhild* och *Ragnhild* till mansnamnen *Gunnar* och *Ragnar* i *Gunnarsbo* i Tensta och i *Ragnarbo* i Östervåla är kanske en följd av tidens könsrollshierarki.

²⁴ Om markgäldslängderna se Dahlbäck (1974 s. 125 ff.) och Rahmqvist (1996 s. 86 ff.).

4. Personnamnsförlederna och ortnamnens ålder och ursprung

Ortnamn på *-bodha* och *-bol* hör medeltiden till men har kunnat bildas också senare, då ofta med en reducerad efterled *-bo*. Minst en *-bodha*-bebyggelse måste ha etablerats senast under slutet av 1200-talet, nämligen *Källbo* (Kætilbiorn) i Tensta, belagt 1292. Detsamma gäller säkerligen de nio säkert identifierade bebyggelser som finns upptagna i markgäldslängderna från 1312: **Finvidhabodha* (Finvidh), *Järlebo* (Iærle), *Karbo* (Karle) och *Käbbo* (Kæbbe) i Harbo, *Kålbo* (Kalle), *Romstarbo* (Runvast) och *Tomsarbo* (Thomas) i Vendel, *Håkansbo* (Hakon) i Österlövsta och *Offerbo* (Afridh) i Östervåla. Ytterligare några bebyggelser torde kunna räknas till denna äldsta grupp, nämligen *Erlandbo* (Ærland) i Vendel, *Grellsbo* (Gregers) och *Sävastebo* (Sighvast) i Bälinge samt *Kolbo* i Västland, varom se nedan.

För några bebyggelser synes vi kunna identifiera de personer vilkas namn ingår i förlederna: *Erlandbo* (Ærland) i Vendel (erlendus in bodhom 1312, Ærlingebo 1540, Erlandeboda 1557),²⁵ *Grellsbo* (Gregers) i Vendel (Gregorius de bodhum 1299, gregisbodha 1429), *Hermansbol* (Herman) i Ununge (herman j boole, hermanzbool 1454),²⁶ *Sävastebo* (Sighvast) i Bälinge (sighuastus de bodhum 1299, i sigwastabodom 1470)²⁷ och *Sonnebo* (Sone) i Tärna (sona i bodom 1415, j sonabodom 1423).²⁸ Här har alltså bebyggelserna först bara kallats *Bodha*, och bebyggarnas namn har senare tillfogats som förled i särskiljande syfte.²⁹ Även de *bodha*-namn som endast är belagda med personnamnsförled kan givetvis tänkas ursprungligen ha varit osammansatta i likhet med *Björnsbo* (Biorn) i Västerlövsta (boda 1542, Biörnsboda 1549 OAUjb) och *Mångsbo* (Magnus) i Börje (Jn bodhum 1344, in Magnusabodhum 1376).³⁰

²⁵ Ytterligare två bebyggelser i Vendel med namnet *Bodha* finns upptagna i mgl ?1312, men identifikationen med *Erlandbo* för detta *Bodha* torde vara ganska säker.

²⁶ Brevet gäller en råsyn mellan Berga och »hermanzbool» i Ununge, där »herman j boole» vittnar tillsammans med fyra andra män från socknen. I ett brev från samma tid (1459 30/7 SRApp serie I) omnämns en »lasse a bolee», som i samma brev också omnämns som hemmahörande »j bool ... som kallas brymsa bool» (nu *Brusebol*). Kanske rör det sig om två nyupptagna *bol*-bebyggelser som kommit att särskiljas genom tillagda förleder.

²⁷ Gregorius och Sighuastus uppträder som fastar vid ting i Uppsala tillsammans med en rad andra fastar från Bälinge hd, varav flera från Bälinge sn, varför identifikationen med *Grellsbo* och *Sävastebo* torde vara ganska säker (jfr DMS 1:3 s. 50, 70, Rahmqvist 1996 s. 84).

²⁸ I brevet från 1415 upplåts jord i **Byttabodha* i Tärna till Sone i Boda. I två senare brev, som varit vidfästa detta brev (1423 samt 1437 före 19/1 Simtuna hdstg, Nordmp), upplåts jord i **Byttabodha* till Jöns resp. Erik i Sonnebo. Identifikationen med Sonnebo 1415 torde alltså vara ganska säker.

²⁹ Från Österfärnebo i Gästrikland kan vidare anföras *Sixbo* (syxten j bodhom 1379, Olaff Sixtensson i Bodhum 1403, j sictanboda 1541, j Sigstensbode 1543), varom se Folke Hedblom (1958 s. 111) och *Uhsbo* (Olaffwer i Bodhum 1379, i Olofandersonsbodhum 1391 avskr., Wlsboda 1541 DMS 11 s. 118).

I sammanhanget kan också nämnas *Järlebo* (Iærle) i Harbo, där mgl ?1312 upptar Jarlerus (latinisering av *Iærle*) som en av två skattskyldiga personer, kanske namnlåtaren, men det skulle också kunna vara dennes far eller farfar. I *Kolbo* (Kalle) i Västland har enligt ett diplom från 1328 en viss Kalle ägt jord; kanske är han identisk med den *Kallo*, som nämns i mgl ?1312 för Västland. 1368 (13/8 SRAp, DMS 1:4 s. 158) upplåter Mathias Yghulsson jord i *Igelsbo* (Ighul) i Vendel; kanske är han son till namnlåtaren.

Det kanske är rimligt att anta att personnamnsförlederna i de flesta fall syftar på den första brukaren eller stadigvarande bebyggaren. För en bebyggelse med ett ursprungligt osammansatt namn på *-bodha* är det naturligtvis också tänkbart att en särskiljande personnamnsförled har tillagts först senare, sedan en annan brukare tillträtt. Oluf Rygh (i NG Inl. [1898] s. 17 f.) vill anta det sistnämnda förhållandet som en regel för norska namn på *-ruð* med personnamnsförled och menar att detta säkerligen gäller också för många namn på *-setr*, *-þorp* och *-þveit*. Många av bebyggelserna med namn på *-bodha* i Gästrikland har enligt flera forskare, bl.a. Folke Hedblom (1958 s. 61 ff., 1985) och Stefan Brink (1979), ursprungligen varit s.k. bodland, ett slags filialgårdar, där gårdens folk vistades med boskapen för betesgång vår och höst vid tiden för sådd och skörd. Dessa bodlandsgårdar blev senare bebodda året om och skattlagda. Flera av dem har äldst omnämnts som »*j bodhom*». Gränsområdena mellan Valbo och Hedesunda socknar i Gästrikland, som hyser ett stort antal *-bodha*-bebyggelser med särskiljande förleder, kallas sammanfattande för *Bodarna* eller *Bodtrakten*, i Hedesunda även *Bodkarlgränden* 'deras gränd som bor i Bodarna' (Hedblom 1985 s. 2 ff.). Inom ett begränsat område torde det ha varit besvärligt att skilja på flera bebyggelser benämnda »*Bodarna*», varför särskiljande förleder, ofta personnamn, senare har lagts till. Hedblom (1958 s. 65) menar att dessa förleder innehåller namnen på de personer som stadigvarande slog sig ned på bodlandet och blev bofasta där.

Att många av *bodha*-bebyggelserna i norra delen av Uppland har samma odlingshistoriska ursprung som de hälsingska bodlanden är sannolikt; flera av de ovan nämnda exemplen verkar kunna spegla bebyggelsernas ungefärliga etablering som fast bebyggelse. Sigurd Rahmqvist (1996 s. 84) menar att källäget beträffande *-bodha*-bebyggelserna tyder på att namnskicket inte varit helt färdigbildat vid 1300-talets början. Han anser att 1310-talet är slutfasen i en kolonisation som pågått sedan 1200-talets senare del. Däri har han säkert i huvudsak rätt. När denna kolonisation tog sin början torde dock vara svårt att avgöra, eftersom källorna från tiden före 1200-talets slut är fåtaliga.

³⁰ Uppsala domkyrkas fabrica äger här ett markland jord både 1344 och 1376, varför identifieringen torde vara säker. 1376 uppges jorden vara brukad på nytt; kanske tillträdde Magnus då bebyggelsen. (DMS 1:2 s. 81.)

Källor och litteratur

- A 8 = Registrum ecclesie Upsalensis, SRA.
 Axelsson, Per, 1959: Namn på *-bo(da)* i Norrby socken i Västmanlands län. I: OUÅ. S. 50–61.
- B 16 = Lars Eriksson Sparres kopiebok, SRA.
 Bergslp = pergamentsbrev i Stora Kopparbergs Bergslags AB, Centralarkivet, Falun.
 Björklinge ka = Björklinge kyrkoarkiv, ULA.
- Brink, Stefan, 1979: Bodlanden i Järvsö socken. I: Uppsalastudier i namnforskning. Uppsala. (Ortnamn och samhälle 5.) S. 7–49.
- Brylla, Eva, 2004: Förnamn i Sverige. Kortfattat namnlexikon. Stockholm. (Skrifter utg. av Svenska språknämnden 88.)
- C 7 = Jordebok för Uppland, Södermanland, Västmanland, Närke. 1450-talet (1457), SRA.
- C 21 = Jordebok över fru Gunhild Johansdotters (Bese) arvegods samt hennes mans herr Erik Turessons (Bielke) arvegods i Skåne och Blekinge (1514), SRA.
- D 1 = Registrum *prediorum pensionum ... Sancte vpsalensis ecclesie*. 1376, SRA.
 Dahlbäck, Göran, 1974: Landhöjning och bebyggelse i nordligaste Uppland. I: Fornvännen 69. S. 121–131.
 — 1997: När blev Upplands bönder kristna? Ett mentalitetsskifte speglat i personnamnsskicket. I: Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens årsbok. S. 166–179.
- E 175 = Avskrifter och utdrag av svenska handlingar från medeltiden, UUB.
 E 182 = Olof Celsii d.ä.:s samling till svenska kyrkans historia, UUB.
 E 212 = Dombok vid lagmansting i Upland för åren 1490–1494, UUB.
- Eldblad, Anita, 2012: Personnamnen i 1312 års markgäldsängd från Hållnäs. I: OUÅ. S. 12–29.
- Eriksbp = pergamentsbrev i Ericssbergarkivet, SRA.
 Fredriksson, Ingvar, 1974: Svenskt dopnamnsskick vid 1500-talets slut. Lund. (Anthroponymica Suecana 7.)
- Fridell, Staffan, 1992: Ortnamn på *-ryd* i Småland. Uppsala. (Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi 60. Studier till en svensk ortnamnsatlas 15.)
- gek = Karta öfver alla inom Upsala län belägna härader och tingslag utg. af Rikets ekonomiska kartverk åren 1860–64.
- Hedberg, Britt, 2007: Uppsala stifts herdaminne från missionstid till år 1366. Uppsala. (Uppsala stifts herdaminne 4:1.)
- Hedblom, Folke, 1958: Gästriklands äldre bebyggelsenamn. En förberedande undersökning. I: Från Gästrikland. Gästriklands kulturhistoriska förenings meddelanden 1957–58. S. 5–213.
 — 1985: Bodarna och fäboden. En bygdestudie i Gästrikland. I: NoB 73. S. 1–17.
- Hellberg, Lars, 1965: Mansnamnet runsv. Haursi. I: Personnamnsstudier 1964 tillägnade minnet av Ivar Modéer. Stockholm. (Anthroponymica Suecana 6.) S. 8–51.
- Holmp = pergamentsbrev i Holms gårdsarkiv, Holm, Harbo sn.
- Hornby, Rikard, 1947: Fornavne i Danmark i middelalderen. I: NK 7. S. 187–234.
- Janzén, Assar, 1947: De fornsvenska personnamnen. I: NK 7. S. 235–268.
- Kartsök och ortnamn. <https://kso.etjanster.lantmateriet.se/>.
- Källström, Magnus, 2013: Kvinnor och män i tiohundralets Uppland. Några nedslag i den vikingatida namnhistorien utifrån runinskrifter. I: OUÅ. S. 71–88.

- Lindroth, Hjalmar, 1914: En omdebatterad önamnsgrupp. I: Fornvännen 9. S. 125–202.
- Långhundra hdsdb = Långhundra härads dombok 1545–1570. Jämte inledning, förklaringar och register ... utg. genom Nils Edling & Olof Svenonius. 1946. Uppsala. (Uppländska domböcker 7.)
- mgl = markgäldslängd (Ekeby ?1312 SD 3 s. 96, Harbo ?1312 SD 3 s. 90 f., Hållnäs ?1312 SD 3 s. 100 f., Nora ?1312 SD 3 s. 89 f., Tuna ?1312 SD 3 s. 97, Valö ?1312 SD 3 s. 101 f., Vendel ?1312 SD 3 s. 187 f., Västland ?1312 SD 3 s. 97 f., Österlövsta ?1312 SD 3 s. 98 ff., Östervåla 1312 18/10 SD 3 s. 86 f.)
- Modéer, Ivar, 1957: Östsmäländska bondenamn från 1500-talet. I: Personnamn från medeltid och 1500-tal. Studier utg. av Ivar Modéer. Stockholm. (Anthroponymica Suecana 2.) S. 56–69.
- 1989: Svenska personnamn. Handbok för universitetsbruk och självstudier. Utg. av Birger Sundqvist & Carl-Eric Thors med en bibliografi av Roland Otterbjörk som kompletterats och omarbetats av Sigurd Fries. 3 uppl. Lund. (Anthroponymica Suecana 5.)
- Nordmp = pergamentsbrev i Nordiska museet, Stockholm.
- Otterbjörk, Roland, 1957: 1312 års markgäldslängder. Studier i medeltida uppländskt namnskick och språk 1–3. Otryckt licentiatavhandling, Institutet för språk och folkminnen, Uppsala.
- 1970: Svenska förnamn. Kortfattat namnlexikon. 2 uppl. Stockholm. (Skrifter utg. av Nämnden för svensk språkvård 29.)
- Per Larssons db = Lagläsaren Per Larssons dombok 1638. Jämte inledning, förklaringar och register utg. genom Nils Edling. 1937. Uppsala–Leipzig. (Uppländska domböcker 4.)
- Peterson, Lena, 1984: *Harald* och andra namn på *-(v)ald*. I: SAS 2. S. 5–25.
- Rahmqvist, Sigurd, 1996: Sätessgård och gods. De medeltida frälsegodsens framväxt mot bakgrund av Upplands bebyggelsehistoria. Uppsala. (Upplands fornminnesförenings tidskrift 53.)
- RL = Förteckning av Rasmus Ludvigson m.fl. över Uppsala domkyrkas jordebrev, SRA.
- Salberger, Evert, 1978: Runsvenska namnstudier. Stockholm. (Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New series 13.)
- SDHK = Svenskt diplomatariums huvudkartotek, <https://sok.riksarkivet.se/sdhk>.
- Sjöholm p = pergamentsbrev i Sjöholmssamlingen, SRA.
- Skoklp = pergamentsbrev i Skoklostersamlingen, SRA.
- Strängnp = pergamentsbrev i Roggebiblioteket, Strängnäs (tidigare: Strängnäs stifts- och läroverksbibliotek).
- Svinnegarns ka = Svinnegarns kyrkoarkiv, ULA.
- Tegelsmora ka = Tegelsmora kyrkoarkiv, ULA.
- Tierps ka = Tierps kyrkoarkiv, ULA.
- tl = tiondelängd, OAUjb.
- U + nr = nummer i UR.
- UDR = Uppsala domkyrkas räkenskaper, SRA.
- UH = Upplands handlingar, SRA.
- ULA = Landsarkivet i Uppsala, SRA.
- ULdb = Upplands lagmansdombok 1490–1494. Efter en Uppsalahandskrift utg. af Karl Henrik Karlsson. 1907. Stockholm.

- UR = Upplands runinskrifter granskade och tolkade av Elias Wessén & Sven B. F. Jansson 1–4. 1940–58. Stockholm. (Sveriges runinskrifter 6–9.)
- Vft = Västergötlands fornminnesförenings tidskrift.
- Widmark, Gun, 1959: Det nordiska *u*-omljudet. En dialektgeografisk undersökning 1 A. Text. Uppsala. (Skrifter utg. av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 6.)
- 1965: Alver och Ølver. I: Personnamnsstudier 1964 tillägnade minnet av Ivar Modéer. Stockholm. (Anthroponymica Suecana 6.) S. 69–90.
- Vikstrand, Per & Zachrisson, Torun, 2006: Lerslätterna och *-sta(d)*-namnen. Om relationen mellan äldre järnålderns lerslättsboplatser och *-sta(d)*-namn i Mälardalen. I: Busetnadsnamn på *-stadir*. Rapport från NORNAs 33. symposium på Utstein kloster 7.–9. mai 2004. Red. av Inge Særheim, Per Henning Uppstad & Åse Kari Hansen Wagner. Uppsala. (NORNA-rapporter 81.) S. 173–211.
- Västmp = pergamentsbrev i Västmanlands fornminnesförenings samlingar, Västmanlands läns museums arkiv, Västerås.
- Odéen, Nils, 1927–30: Studier i Smålands bebyggelsehistoria. Ett bidrag till svensk ortnamnsforskning. Lund. (NoB Bilaga C.)

Summary

Uppländska ortnamn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* med personnamnsförleder

By Mats Wahlberg

Vår kännedom om medeltidens personnamnsskick är god, men de personer som framträder i källmaterialet utgör naturligtvis bara en mycket liten del av de människor som levde under medeltiden. Personnamnsförleder i ortnamn bildade under medeltiden kan därvid ge viktig kompletterande information. I uppsatsen undersöks de 333 uppländska ortnamn på *-bodha*, *-bol* och *-bordh* som förf. har kunnat identifiera som innehållande personnamn vilka finns belagda som huvudnamn under medeltiden eller i runsvenskan eller har kunnat rekonstrueras av förf.

I Uppland finns ett stort antal ortnamn på *-bodha*, vilka enligt allmän mening har tillkommit under medeltiden. Efterleden, s.k. ortnamnspluralis av fsv. *bodh*, åsyftar ursprungligen olika slags tillfälliga bodar, sannolikt oftast avsedda för förvaring av hö vid slättermarker, kanske också för övernattningsbruk. Områdena kring sådana bodar har sedan ofta odlats upp och fått fast bebyggelse. Eftersom en stor del av *-bodha*-namnens förleder innehåller personnamn och yrkesbeteckningar, i Väla härad i nordvästra Uppland hela 76 %, bör dessa utgöra ett gott källmaterial för att komplettera vår kunskap om det medeltida uppländska personnamnsskicket. Då namn på *-bodha* ibland också uppträder med efterleden *-bol* 'gård, nybygge', har dessutom namn på *-bol* medtagits i undersökningen, liksom de fåtaliga namnen på *-bordh* 'jord anslagen för visst underhåll (t.ex. av präst eller kyrka)', vilka i flera fall har blandats samman med namnen på *-bol*.

I de undersökta ortnamnen har sammanlagt 193 personnamn (huvudnamn), varav nio är alternativa namn, med skiftande säkerhet kunnat beläggas. Av dessa är endast fjorton säkra kvinnonamn. Flera namn är i övrigt källmaterial dåligt eller inte alls belagda i Uppland eller övriga Sverige, t.ex. **Fabbe*, *Fagge*, *Fastmund*, **Holmvardh*, *Hægmund*, *Kofre*, *Orvidh*, *Ragge*, *Randolf*, **Rikke*, *Ringsten*, *Ringvidh*, *Rodhvidh*, *Runvast*, *Salmund* och *Vigholff*Vigisle*.

Av de 184 olika personnamn som ingår i de undersökta ortnamnen är endast drygt 21 % kristna personnamn eller namn inlånade från tyskan eller annat språk, en påfallande låg andel med tanke på att många av de aktuella ortnamnen säkerligen har tillkommit under senare delen av medeltiden, då andelen sådana personnamn bland befolkningen säkerligen var betydligt högre.

Flera av de undersökta ortnamnen var ursprungligen osammansatta och har först senare försetts med en särskiljande personnamnsförled, i de flesta fall säkerligen avseende den person som först stadigvarande brukade eller slog sig ned på platsen. För några bebyggelser synes vi kunna identifiera de personer vilkas namn ingår i förlederna, t.ex. *Grellsbo* (Gregers) i Vendels socken (Gregorius de bodhum 1299, gregisbodha 1429). En av bebyggelserna, *Källbo* (Kætilbiorn) i Tensta socken är känd från 1292, och nio finns upptagna i skattelängder från 1312. Källorna tyder på att fast etablering tog sin början senast under slutet av 1200-talet.